

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

RANDERS REALSKOLE

1904

Meddelelser

fra

Randers Realskole.

Skoleaaret 1903-04.

Ved

C. Christensen-Dalsgaard,
Skolens Bestyrer.

Randers.
Chr. Niensens Bogtrykkeri.
1904.

Prevention is better than cure.

Hjem og Skole.

Man er i vor Tid tilbøjelig til at overvurdere Kundskabers Betydning. Kundskab er Magt, hedder det, og ud fra den Sætning sluttes, at blot man putter tilstrækkelig mange Kundskaber i Børnene, saa er dermed al Ting gjort. Rent bortset fra den fejlagtige Antagelse, som her er antydet, at Børn er smaa Beholdere, som man uden videre kan fylde Kundskaber paa, er der i ovennævnte Betragtning den Fejl, at medens den, som vil skaffe sig Magt og Indflydelse nødvendigvis maa have gode Kundskaber, saa følger ikke deraf, at Kundskaberne giver Magt og Indflydelse. Mangen kundskabsrig Mand formaar næppe at tjene Føden til sig selv, og ikke sjælden ser man, at Kundskaber og Viden benyttes i slette Formaals Tjeneste. Kundskaber er blot et Redskab i en Personligheds Haand. Personlighedens Karakter bestemmes igen ud fra aandelig og legemlig Sundhed og Kraft, Viljestyrke, Temperament, Følelsernes Rigdom og Dybde og saa fremdeles. Selve Undervisningen er derfor kun en ringe Del af Opdragelsen.

»Man opdrager ikke et Menneske ved at fortælle det, hvad det ikke ved, men ved at danne det til, hvad

det ikke er, lære det at magte Livets Forhold, som det ikke før kunde.«

Skolens Gerning er da tydeligt en dobbelt: at undervise Børnene og at opdrage dem. Det sidste er utvivlsomt langt det vigtigste ikke blot for Opdragelsesaustalter og dertil særlig indrettede Skoler men for enhver Normal-skole. Man kan ikke optage Børnenes Tid 5—6 Timer daglig en halv Snes Aar af deres Liv og samtidig sige, at Opdragelsen maa være Hjemmenes Sag alene. Opdragelsen er Hjemmenes og Skolens Sag i Forening, og Bestræbelserne bør gaa ud paa at tilvejebringe et fast og sikkert Samarbejde mellem Skole og Hjem. Men dette er overmaade vanskeligt, særlig fordi der er altfor mange Hjem — ja for den Sags Skyld Skoler med — hvor Opdragelsens Problem endnu ikke er blevet levende.

Her nogle Ord om, hvorledes Randers Realskole alt har praktiseret et saadant Samarbejde og fremdeles ønsker det fortsat.

Selve Undervisningen er Skolens Sag alene. Medens somme Skoler indretter deres Arbejde med Børnene saaledes, at der stilles meget store Krav til disses Hjemme-arbejde, saa store, at der ofte maa holdes Ekstralærer i Hjemmet, indretter vi vort Arbejde saaledes, at det væsentligst udføres paa Skolen. Vi paatager os hele Ansvar. Hvorledes vi røgter den Side af vor Gerning fremgaar af vor Afgangseksamen. I denne har Hjemmene og Offentligheden en sikker Maalestok for vort Arbejde. Ved at sammenligne forskellige Skolers Eksamensresultater, An-

tallet af Elever, der dimitteres, og hvor stor Eksamen der opnaas, har man et saa sikkert og paalideligt Vidnesbyrd, som det overhovedet er muligt at faa, om, hvilken Skole der bedst forstaar at undervise Eleverne og meddele dem Kundskaber. Man kan ganske vist stundom høre meget naive Mennesker udtale sig om, at den ene Skole dømmer strengere end den anden ved Eksamen, og at som Følge deraf Eksamen fra en Skole er mere værdifuld end Eksamen fra en anden. men dette er selvfølgelig det pureste Nonsens. Opgaverne til Eksamen er de samme ved alle Skoler. Kontrollen den samme, Censorerne delvis de samme og *de Rettigheder, Eksamen giver, absolut de samme overalt.*

Det er derfor ikke vanskeligt i den Henseende at træffe sit Valg om, hvor man skal sætte sit Barn i Skole.

Alligevel vilde det være grumme letsindigt af en Mand at vælge en Skole, blot fordi den havde glimrende Eksamensresultater at opvise. Af langt større Betydning er det, hvilken Aand der hersker i den Skole, man betror sit Barn til, hvorledes den moralske Atmosfære er, som Børnene der dagligt lever i, hvad Tone, der hersker mellem Lærere og Elever og mellem Eleverne indbyrdes, og da særlig ogsaa de hygiejniske Forhold, hvorledes man vaager over og værner om Børnenes legemlige Sundhed og Velvære.

Men om alle disse for Eleverne saa vigtige Ting siger Afgangseksamen, saaledes som den nu er indrettet, desværre saa godt som intet, og selv de aarlige Skole-

programmer kan kun antydningssvis fremstille, hvad en Skole i saa Henseende er. Og dog kan denne den opdragende Side af Skolegerningen ikke udføres fuldt forsvareligt uden Samarbejde med Hjemmene. Den Skole, som ikke er i nøje Kontakt med Hjemmene, er at ligne ved en Skude, som farer af Sted paa Verdenshavet uden Styrmand og Ror. Børnene bliver da en Kastebold for Tilfældigheder, hvor enhver maa opsnappe, hvad der hændelsesvis falder af; men, naturligvis! ogsaa dette er en Slags Opdragelse.

I Forstaaelse og Samfølelse med Hjemmene har Privatskoler et stort Fortrin fremfor de offentlige Skoler, fordi Forældrene her har frit Valg, hvor Hensyn kan tages til Skolens Pædagogik og i det hele til den Livsanskuelse, som Skolen bæres oppe af. Forholdet er friere og derfor sundere og i en vis Forstand stærkere. Men at slaa sig til Ro med dette alene er utilfredsstillende.

Vi har derfor her ved Skolen i de sidste Aar afholdt Forældremøder, dels for at give Hjemmene i saa stor Stil som muligt Lejlighed til at udtale sig over for Skolen, dels for saa klart som muligt at fremlægge Skolens Pædagogik for Forældrene. De Mænd og Kvinder, som saa trofast har deltaget i disse Møder, bedes modtage Skolens varmeste Tak. Den Interesse, der hermed er vist Skolen, har været til stor Opmuntring for os.

Som noget af det, der har været behandlet paa disse Møder, og noget, der bidrager til at karakterisere Randers Realskoles hele Arbejdsmaade, skal her nævnes

Afskaffelse af Karaktergivning. Med nogen Betænkelighed indførte vi denne Reform, ikke fordi vi noget Øjeblik tvivlede om, at det saaledes var pædagogisk rigtigst, men fordi vi ikke kunde vente fuld Forstaaelse af dens Betydning hos Hjemmene. Der var til at begynde med ogsaa nogen Uro, enkelte Elever udmeldtes vistnok ogsaa af den Grund, men nu kan vi med 3 Aars Erfaring sige, at Forandringen sikkert har været til virkelig Velsignelse for Skolens daglige Arbejde, og at den kun har bragt Skolen Glæde. Saa vidt skønnes kan, er der ogsaa i Hjemmene almindelig Tilfredshed med den da trufne Ordning. Vi hører aldrig mere Klage over, at der ikke gives daglige Karakterer, hvorimod vi fra mangfoldige, virkelig kyndige Mænd og Kvinder og fra Hjem, hvor der er vaagen Interesse for Børnene, og hvis Dom vi derfor sætter Pris paa, har faaet den varmeste Anerkendelse, fordi vi saa resolut brød med det gamle.

Skønt der saaledes ikke uden paa udtrykkelig Forlangende og ved given Foranledning gaar skriftligt Bud fra Skolen til Hjemmene, saa er der jo dog gennem Børnene en stadig og levende Forbindelse. I Børnene selv har Hjemmet det paalideligste Vidnesbyrd om, hvad vi udretter med dem i Skolen, og paa den anden Side har Skolen ikke svært ved udaf Børnenes Adfærd at læse sig til, hvorledes Hjemmene er. Udover dette behøves der, hvor Hjem og Skole nogenlunde er afpassede efter hinanden, absolut intet, naar, vel at mærke, Barnets Skoleliv forløber normalt. Og for det allerstørste Antal Elever

henglider Skolelivet jævnt, roligt og støt, saa der ikke bliver Brug for ekstraordinær Indgriben af nogen Art.

Men hvorledes forholder Skolen sig da i de specielle Tilfælde, har den Midler til ogsaa at tage sig af de vanskeligere Børn?

Ja selvfølgelig. Her skal kun peges paa, at der meget ofte — sædvanlig et Par Gange maanedlig — holdes Lærermøder, hvor hvert Barn kan tages frem til Drøftelse, saa vi kan faa den fulde Forstaaelse af dets Natur og Anlæg. Hver Lærer faar tildelt en bestemt Klasse, for hvilken han er Klasseforstander. Som saadan skal han særlig vogte over sin Klasses Børn, holde Øje med, at de har passende Arbejde, saa de ikke overanstreges eller sløjer af, og han skal kunne give Oplysninger om hver enkelt Barn paa Lærermøderne. Paa denne Maade er der, selv nu da Skolen er bleven større, et vaagent Øje med hvert eneste Barn i Skolen. I alle Undtagelsestilfælde, hvor et Barn viser sig særlig efterladende, er dovent, viser Tilbøjelighed til at lyve eller gør sig skyldig i særlig Forsømmelighed, opfører sig raat eller brutalt el. lign., har Klasseforstanderen Pligt til uopholdelig at sætte sig i Forbindelse med Hjemmet. Hensigten hermed er at efterspore Aarsagen til Fejlene, for dermed at skaffe Betingelser for at faa dem rettede. Vi har fra de senere Aar flere Eksempler paa, at en saadan Indskriden har bragt tilfredsstillende Resultater.

Formaalet med Lærermøderne er tillige at bringe en fast og sikker Enhed i Skolens Pædagogik, saa at

ikke den ene Lærer i en Time skal nedbryde, hvad en anden byggede op i den foregaaende. En saadan Enstathed, der ikke behøver at være Enshed, er ganske nødvendig i en Skole med udpræget Faglærersystem. Som et Udslag af disse Bestræbelser kan anføres, at vi i Løbet af det nu snart svundne Skoleaar er bleven enige om at afskaffe al legemlig Revselse i Skolen, en Bestemmelse, vi dog senere drøftede paa et Forældremøde, før vi kundgjorde den for Børnene.

Uagtet Deltagelsen i Forældremøderne og al anden mundtlig Forhandling med Repræsentanter for Skolen, naturligvis er ganske frivillig, kunde somme Hjem maaske dog finde, at Skolen stiller lovlig store Krav til dem, at den lægger Beslag paa for meget af deres Tid og blander dem i Ting, som rettelig burde være dem uvedkommende. Men hertil er at sige, at en Sag af større Interesse end Omsorgen for vore Børns aandelige og timelige Velfærd gives ikke. Hvor kan alvorlige Mænd og Kvinder samles om noget for vort Land og vort Folk betydningsfuldere end vore Børns Opdragelse, vore unges Undervisning. Det er dog dem, der bærer Fremtidens Udvikling.

De, som har Børn, har en uafviselig Pligt til at gribe enhver Lejlighed til at dygtiggøre sig til det vanskelige Hverv at være Børneopdrager, en af Livets allervanskeligste Opgaver. Man tør ikke slaa sig til Ro med den almindelige Talemaade »at herom kan der intet læres, fordi bestemte Regler ikke kan gives, da alle Børn er forskellige« eller med det flot henkastede og tit saa mis-

brugte Ord om, at »den Gud giver Embede, giver han ogsaa Forstand«. Forsømmelighed og Uduelighed paa dette vanskelige Omraade medfører skæbnesvangre Tab for Samfundet, hvad de mange forsømte og vanartede Børn er et talende Vidnesbyrd om.

Realskolens Forældremøder skulde opfattes som en hjælpende Haand, der udstrækkes mod de Hjem, for hvem Børnenes Opdragelse er bleven et Problem, og som derfor Tid efter anden har maattet sidde uhjælpelig fast i Vanskeligheder, de aldrig før har set. Omkring hver Skole er der som Lærere et Antal Mænd og Kvinder, hvoraf adskillige selv er Forældre, og som har gjort Opdragelse og Undervisning til deres Livs Hovedopgave. Den Sum af Erfaringer, de saaledes har erhvervet sig, maa ogsaa kunne blive frugtbringende for andre ved nogle Timers Samtale i Ny og Næ. Andet er vore Forældremøder ikke. Maaske kunde Sagen gribes noget mere praktisk an. Der kunde saaledes være Tale om, at Forældrene af deres Midte udvalgte et Nævn til at repræsentere Hjemmene overfor Skolen. Dette Nævn kunde da raadspørges i særlig betydningsfulde Tilfælde, ligesom det af sig selv kunde frembære Forældrenes Ønsker for Skolen. Hvor stor Betydning dette kunde faa, er det vanskeligt paa Forhaand at have nogen Mening om. Skolen selv vil foreløbig ikke tage Initiativet til Oprettelse af et saadant Raad, men skulde der fra Forældrene fremkomme Ønsker derom, vil den tage det under velvillig Overvejelse.

Fra Forældremøderne.

Om Historieundervisning.

Foredrag af Cand. mag. P. F. Jensen ^{13/10} 03.

Historien er Beretningen om Menneskene, om hvorledes de har bredt sig over Jorden, bemægtiget sig den og kæmpet indbyrdes om den og dens Frembringelser, om hvorledes de efterhaanden har lært at udnytte dens Produkter, og hvorledes de fra en Levevis, der ikke stod synderligt over Dyrenes, er naaede frem til deres nuværende Kulturstandpunkt. Historien er en Videnskab, og det en af de vanskeligste, for den, som vil granske i Beretningerne fra de gamle Tider og søge at finde Sandheden deraf. Den fordrer stor Agtpaagivenhed, megen Takt og Memeskekundskab, langt Studium og nøje Kendskab til Menneskenes Levevis og Tankegang i den omhandlede Periode, for at man kan faa Sandheden ud af de ofte mangfoldige og forskellige Beretninger, som stammer fra Hjemmelsmænd af forskellig Nationalitet, Religion, Stilling i Samfundet o. s. v.

Imidlertid, det, jeg her har berørt: »Historieforskningen«, mærker Skolen ikke meget til. Beretningen om Folkenes Historie serveres jo Eleverne og da ogsaa Læreren, der i Reglen ikke selv er Gransker af de historiske Kilder, i en afklaret Form i de Lærebøger, som skrives netop for Skolen, og man maa altsaa gaa ud fra og forlange, at disse holder sig strengt til den videnskabelige Forsknings Resultater og følger med Tiden i den Retning.

Naturligvis maa det være Læreren magtpaaliggende, at Eleven i den Tid, han gaar i Skole, faar en samlet Fremstilling af Verdenshistorien saa nær op til Nutiden som

muligt. For nærværende Skole stiller det sig saaledes, at jeg inddeler Historieundervisningen i to Trin: Børneundervisningen og den videregaaende Undervisning, saaledes at den første omfatter hele Verdenshistorien efter en mindre Lærebog og afsluttes med 2den Mellemskoleklasse (1ste Realkl.). Derefter kommer en videregaaende Undervisning, som for Tiden afsluttes med alm. Forberedelseseksamen. De Elever, som gaar ud ved Konfirmationsalderen, har altsaa gennemgaaet hele Historien. Historieundervisningen har ved de højere Skoler før lidt meget under, at alt var indrettet med Afslutningen i øverste Klasse for Øje, saa at mange Elever er gaaede ud af Skolen uden at have faaet nogensomhelst Samling eller Afslutning derpaa.

Historieundervisningen kan godt begynde paa et ret tidligt Stadium, man kan godt undervise Børn i Historie, før de kan læse, idet de i den Alder er særdeles modtagelige for Belæring gennem mundtlig Fortælling, men naturligvis maa Undervisningen afpasses nøje efter Børnens Alder. Man maa ikke lægge Vægt paa det, som man siden maa se at faa ret stærkt frem, nemlig den historiske Sammenhæng; den kan de smaa Børn i 8 Aars Alderen, som jeg her tænker paa, slet ikke faa fat i. Nej, man maa have de enkleste, klareste og aventyrligste Skikkelser frem og fortælle om dem. De gamle Gude- og Heltesagn er især ypperlige, de interesserer Børnene og stammer jo for Resten fra Menneskeslægtsens Barndom og forstaas derfor let af Børnene. Desuden maa Læreren sørge for at benytte Ord og Vendinger, som ikke ligger over de smaas Horizont; han maa bruge Ord og Billeder hentede fra deres egen Forestillingskreds.

Naar Læreren har fortalt om en eller anden historisk Skikkelse, kan han saa lade nogle af de flinkeste gen-

fortælle det; derpaa i en følgende Time kommer Turen til de langsommere Hoveder, som saa i Reglen vil have faaet fat i Hovedindholdet. Man maa gøre sin Fremstilling saa malende som mulig; jo mere man kan sætte Børnens Fantasi i Bevægelse, saa at de ligesom ser de historiske Skikkelser levende for sig, desto bedre.

Naar Børnene kan læse godt indenad, kan man gerne benytte en Bog, men man maa foreløbig lade den mundtlige Gennemgang være Hovedsagen. Stoffet, som man skal igennem, er og bør ikke være større, end at man kan faa god Tid til en omhyggelig Gennemgang. Grunden til, at man alligevel paa dette Tidspunkt med nogen Berettigelse kan benytte en Lærebog, er den, at Børnene dog skal lære at bruge en saadan. De Udtryk og Vendinger, de dér møder, er dem for en stor Del ubekendte; de skal derfor efterhaanden vænnes til at forstaa Bogsproget, men Læreren bør gennemgaa og fortælle Indholdet, før Børnene læser det op. Det første Aar giver jeg ikke Lektier for i Bogen, før vedkommende Afsnit saa godt som er lært paa Skolen, og jeg benytter den overhovedet mest til Oplæsning. Det naturligste er at begynde med Fædrelandshistorien, idet den ligger os nærmest, og de smaa Børn kender jo paa det Tidspunkt endnu intet til de fremmede Landes Natur og Folkeliv.

Med Benyttelsen af Bogen følger, at man kommer noget mere ind paa Sammenhængen i Historien; Børnene maa kende noget til, hvorledes Begivenhederne følger efter hinanden, om det er lang eller kort Tid siden, de skete, men naturligvis maa man vel vogte sig for at lade dem lære mange Aarstal.

Vi gennemgaaer her paa Skolen Fædrelandshistorien i 3dje Underklasse, Verdenshistorien i 4de U. og repeterer det hele i første Realklasse.

Det gælder stadig at fange Børnenes Fantasi, saa at Begivenheder og Personer bliver levende for dem, og skønt man maa begrænse det Stof, man kan medtage ved Børneundervisningen, meget, skal man ikke være bange for at gaa i Detaljer, naar det er noget, som interesserer Børnene, og naar man derved kan fremstille Personer og Begivenheder, som er typiske for en hel Tidsalder, idet denne saaledes kommer til at staa klart og tydeligt for dem. Man maa hellere springe en Del af de mindre betydelige og karakteristiske Skikkelser over, end med ængstelig Omhu tage alt med og derved kun naa at faa en tør skematisk Fremstilling af det hele. Billeder, som nu til Dags bruges i de historiske Lærebøger, er gode, naar man ledsager dem med tilstrækkelig Forklaring.

Fremfor alt maa man benytte Kortet; jeg befinder mig ganske ilde i en Historietime, naar jeg mangler et Kort, og jeg begynder altid Fremstillingen af et Folks Historie med at fortælle om det Land, det bor i, og de Vilkaar, det lever under.

I 2den Realklasse begynder vi paa en større Lærebog. Det er i Grunden uheldigt for deres Vedkommende, som ikke naar frem til Skolens Afslutning; de vilde have haft bedre af at nøjes med Børneundervisningen et Aar endnu og faa det Pensum uddybet og fæstnet noget bedre. Men Hensynet til dem, der skal tage alm. Forberedelseseksamen, maa jo i en Skole som denne være af Vægt. Vi har altsaa for at naa frem i rette Tid begyndt med den større Bog i 2den Real. Inidertid har jeg haft under Overvejelse at gøre en Forandring heri, men den nye Ordning med Mellemkolen vil af sig selv hidføre en Forandring, som kan tillade endnu mere end før at faa en passende Afrunding af Børneundervisningen i Konfirmationsalderen. — Vi benytter her Schmidt &

Ottosens Lærebog i Historie, som i mange Retninger er en udmærket Bog, skønt temmelig stor, men den lægger — forekommer det mig — Hovedvægten paa de rette Steder, idet den særlig fremhæver det, som har haft varige Følger for Menneskeslægtens Fremgang, har fremmet eller standset den; og naar man, som jeg gør, benytter en hel Del af Bogen til Oplæsning og Samtale, saa er det heller ikke uoverkommeligt at faa det, som forlanges, lært til Eksamen. Oplæsning og Samtale vækker Elevernes Lyst til at spørge, og man kommer ind paa mange Ting, som de har godt af at vide. Stoffet i denne Bog er ganske vist mere, end det vistnok er heldigt, stykket ud i Smaastumper, saa at det koster et betydeligt Samlingsarbejde fra Lærerens Side før Eksamen.

I 2den Realkl. gennemgaas Oldtidens og en Del af Middelalderens Historie til Korstogenes Ophør, efter hvilke en ny Tid begynder at dænre og forberedes; i 3dje Realkl. fortsættes med Middelalderens Historie og den nyere Tids indtil den franske Revolution. I 4de Realkl. gaar vi videre til Nutiden og repeterer derefter hele Verdenshistorien. Der lægges særlig Vægt paa den nyeste Tid, og det interesserer altid Eleverne stærkt at se Nutidens Begivenheder og Samfundsforhold i deres Sammenhæng med Fortiden, hvorledes de er opstaaede, og hvorledes de har udviklet sig. Saasnart der læses noget nyt, gennemgaas det; under Repetition kan der naturligvis ikke blive Tid her til, og i det hele lægger Eksamen jo noget Pres paa Undervisningen; man skal gennem det store Stof og maa derfor tit gaa hurtigt frem, hvor man havde mere Lyst til at dvæle.

Naar nu den nye Lov om højere Almenskoler kommer til at virke gennem alle Klasser, haaber jeg, at man vil faa noget gunstigere Betingelser at virke under. Til

Mellemskoleeksamen vil man kunne nøjes med et langt mindre Pensum end til alm. Forberedelseseksamen, idet den kun er en Aarsprøve, og i det sidste Aar i Realklassen skal der — saaledes lyder Loven — undervises i et Afsnit af Historien. Hvorledes den endelige Ordning vil blive, ved man endnu ikke, men jeg haaber, at den vil blive saaledes, at man kan undgaa at anskaffe en større Lærebog, men med den i Mellemskolen anvendte Bog som Grundlag gennemgaa et eller flere af Historiens vigtigste Afsnit ved mundtlige Foredrag og Samtaler med Eleverne. Det naturligste maa da være, at man tager de Afsnit, som har haft særlig Betydning for os Danske.

Historien har som bekendt to Sider: 1) *Statshistorien* om Staternes indbyrdes Forhold, og den handler mest om Krige, og 2) *Kulturhistorien*, som skildrer Menneskenes Samfundsforhold. S. & O.s Bog maa roses, fordi den ikke som de ældre Lærebøger lægger saa udelukkende Vægt paa Statshistorien, d. v. s. Krigene, men beskæftiger sig meget med Kulturhistorien, hvilket man især har Glæde af i de højere Klasser.

Der sidder jo noget af en Krigsmand i enhver rask Dreng, og en livlig Skildring af Krige og Helte kan altid rive Børnene med, men ogsaa andre Ting kan interessere dem levende, f. Eks. Folks Boliger, Klædedragt, daglige Levevis, Opfindelser og Opdagelser o. a. Man maa som Fredsven ikke glemme at gøre opmærksom paa, at Krigen altid er en frygtelig Ulykke, og at de mest blændende og betagende Skikkelser fra Krigshistorien i mange Tilfælde ikke har gjort Menneskeslægten Gavn men Skade, men paa den anden Side maa man ogsaa gøre opmærksom paa, at en Krig kan hæve Aarhundreders Tryk og Uret og bringe en undertrykt Nation Frihed og Fremgang.

Til Slut vil jeg berøre et Spørgsmaal, som man ret ofte hører fremsat af Folk fra det praktiske Liv: Hvad er Grunden til, at man skal kende alt det, hvad Nytte kan man have deraf? Disse Folk kender i Reglen Historieundervisningen fra den Tid, da man fik for i Blochs Lærebog: derfra og dertil uden synderlig Gennemgang eller Forklaring, og helst skulde lære det hele udenad. De lusker nærmest Historien som noget, der skaffede dem et voldsomt Slid og daarlige Karakterer, men som de ellers har glemt hurtigst mulig. Ja, naar man skal lære Historien paa Ramse med en Masse Navne og Aars-tal, saa bliver det et aandløst Terperi, som ikke sætter synderlige Spor i Elevernes Udvikling, og det er jo dog derpaa, det beror, om et Fag skal dyrkes i Skolen, om det har nogen Værdi for Barnets Udvikling til et dygtigt Menneske. Man kan ikke i Historie som ved Sprog, Regning o. s. v. paaapege de Stillinger i Livet, hvor man direkte kan anvende sine Kundskaber; Historie er et almindan-nende Fag. Men bliver Undervisningen drevet paa rette Maade, skulde man synes, at den maa være et af de mest aandsdannende Fag. Eleverne lærer jo om Dyr, om Planter, om Bjerge, om Have, de lærer Naturens Love at kende, de lærer gennem Matematikken at tænke logisk og at regne sikkert med Tal og tænkte Størrelser. Men Menneskene lærer de ikke synderligt om i disse Fag, hvordan de skal regne med dem, og her er det, at Historien udfylder noget. Jeg vil ikke sammenligne Historie med det virkelige Liv, der er den allerbedste Læremester til at forstaa de Mennesker, man lever iblandt, til at omgaaes dem, saaledes som det nu passer bedst for hver enkelt, og til at benytte dem til Fordel for de Planer og Ideer, man arbejder for; men man maa dog kunne sige, at den kan give Eleverne nogen Vejled-

ning til Forstaaelse af Menneskelivet, især naar man stadig passer paa, at de forstaar *Grunden* til de historiske Personers Handlinger; den maa man altid spørge om. Faar man Eleverne til at tænke over dette, til at vurdere Folks Handlinger og Motiver paa rette Maade, kan det ikke være andet, end at Historien maa have en betydelig opdragende Virkning. Som ovenfor sagt: den lærer Eleverne, at den, som forstaar sin Tid, forstaar at omgaas sine Medmennesker og forstaar at vurdere deres Ord og Handlinger, han kommer lettest frem i Verden. Altsaa Historien er en Vejleder til Menneskekundskab. Den giver desuden et større og friere Blik, udvider vor Horizont, den er ligesom en Rejse til fjerne Lande.

Netop i vor Tid, da hver Mand ved sin Stemmeret kan give sit Besyv med ved Styrelsen af Statens og Kommunens Anliggender, er det af Vigtighed, at Ungdommen faar noget at vide om vor og andre Folks Forfatning og Samfundsforhold baade nu og i Fortiden. At kende alt er at forstaa alt, siger Ordsproget; ser man Nutidens Forhold i Sammenhæng med Fortidens, forstaar man dem lettere. Der er intet nyt under Solen, siges der ogsaa; man kan i mange Tilfælde hente Eksempler paa Nutidens Fænomener i Fortidens Historie og bedre danne sig en Mening om alt det nye, der dukker op. Man vil, hvis man bliver interesseret for Historie, uvilkaarlig vise Pietet overfor det fra Fædrene nedarvede, man vil kunne forstaa, at Samfundsforholdene ikke kan laves om i Løbet af kort Tid, men at de store Masser nu som før kun langsomt foretager Svingninger. Paa den anden Side vil man bedre kunne danne sig en Mening om, om noget bør falde bort, selv om det er overleveret fra Fædrene. Med Kendskaben til vore Stats- og Kommuneinstitutioner forøges Ansvarsfølelsen, man ser, at det er af Vigtighed

for hele vort Samfunds Fremgang, at enhver gjør sin Pligt; Offervilligheden bliver større, de materielle Hensyn, Egennytten, som jo sikkert spiller en overvejende Rolle i al Politik, bliver maaske næppe saa mægtige.

At man i Regeringskredse og blandt fremragende Skolemænd har Opmærksomheden henvendt derpaa, ses tydeligt af, at Samfundskundskab er ved at blive indført som Fag, og at der er udgivet Lærebøger deri. For mit Vedkommende vil det ikke bringe nogen synderlig Forandring i min Undervisning, da jeg i de højere Klasser kommer meget ind derpaa.

Enhver ved, hvor stor en Rolle Fortiden spiller i al vor Læsning. Blade, Tidsskrifter, Bøger o. s. v. vrimler af Hentydninger til den, og meget kan slet ikke forstaas, uden at man kender den historiske Sammenhæng. Altsaa den Nydelse, man faar gennem Læsning, gøres større og rigere, naar man har lært Historie.

Endvidere kan man med god Ret sige, at Historien er praktisk Morallære. Man faar Børnene til at tænke over ondt og godt og faar det illustreret ved Masser af Eksempler. Og kan man herved skabe de unge Idealer at stræbe efter, som kan lyse for dem gennem Livet, saa er Historien af stor opdragende Betydning. — Der er for Eks. en god Egenskab, som ganske sikkert fremmes ved Historieundervisningen, nemlig Tolerancen; man ser, at der overalt paa Jorden findes gode og ædle Mennesker, selv om deres Religion, deres Skikke, deres Idealer maaske er helt andre end vore, og kunde man her udrette noget for at faa Folk til at dømme noget mildere om deres Næste, saa var det en god Gerning.

Man skal, sagde jeg før, gaa ud fra sit eget Land, naar man begynder Historieundervisningen, og man skal hele Tiden holde Forbindelsen hermed vedlige og paa-

vide, hvad Indflydelse de historiske Begivenheder har haft paa vort Land. Vi skal lære Eleverne, at det Land, vi lever i, er det, som vore Fædre har kæmpet og stridt for, har døjet og slidt for, saa at de føler, at her har de deres Rod, her er de paa deres eget. Og det kan jo ikke fejle, at de saa vil komme til at holde af det, netop fordi det er deres eget. De vil glædes, naar deres Fædreland høster Ros og Ære, og de vil harmes og bedrøves, naar det lider Skam eller Tab. Man mærker det jo selv, naar man ser gamle Levninger fra Fædrenes Tider, hører, hvorledes Stednavne kalder Minderne frem, og besøger historiske Punkter, hvor mærkelige Begivenheder er foregaaede, at kun her er man ret hjemme, og det er netop Grundlaget for den rette Fædrelandskærlighed. Vi skal ikke lære de unge, at Danskerne er det dygtigste Folk, og at intet Land kan maale sig med Danmark, det er jo ikke Sandhed; tvertimod, ved at læse om Forfædrenes Fejl, skulde vi gerne advares mod at gøre dem om igen.

Det var altsaa, hvad jeg havde at sige om Fremgangsmaaden ved Historieundervisningen og det Maal, jeg søger at naa derved, og jeg vil slutte med at udtale det Haab, at Historien altid maa vedblive at indtage en fremskudt Plads blandt Skolens Fag; netop i vor praktiske Tid, da der ved saa mange andre Fag lægges Vind paa at skærpe Forstanden og indløve Færdigheder, er det af Betydning, at der ogsaa findes Fag, hvor man kan tale til Følelsen.

Legemlig Straf.

Indledningsforedrag af Skolebestyreren den 21/4 04.

Der er i al Stilhed her ved Skolen indført en lille Reform, som jeg venter mig megen Glæde af, og som jeg haaber, at ogsaa Forældrene vil tage imod med Forstaaelse og Sympati.

Den 15. Marts i Aar vedtoges det enstemmigt paa et Lærermøde, at der herefterdags *ikke maa tilføjes nogen Elev i Randers Realskole legemlig Revselse af nogen som helst Art*. Sagen var forud drøftet paa et Par Lærermøder, og da vi alle var enige om, at legemlig Straf 1) er unyttig eller endog ubrugelig som Disciplinærmiddel, 2) at den er værdiløs eller snarest skadelig som Opdragelsesmiddel, og at den 3) er Symbol paa et Opdragelsessystem, der gennemsyres af Princippet den stærkeres Ret, hvilket vi anser det for uværdigt for Nutidspædagoger at følge, enedes vi let om at afskaffe den.

Men den Lærer, som selv er opdraget under Pryglesystemet, og som først een Gang og siden nu og da, selv om det er yderst sjældent, har gjort Brug af legemlig Straf, for ham er det en overmaade vanskelig Sag atter at aflægge den. Derfor bestemtes det, at Afskaffelse af legemlig Straf skulde fremsættes som et udtrykkeligt Paabud fra Lærerforsamlingen, og at dette Paabud skulde kundgøres klart og tydeligt for Eleverne, efter at vi havde fremsat det til Drøftelse paa et Forældremøde.

Jeg skal nu forsøge at fremstille for Dem de væsentligste af de Motiver, som har ledet os til at tage denne Beslutning, og jeg haaber da, at De ganske uforbeholdent vil sige os Deres Mening derom.

For to Aar siden udtalte jeg paa et Forældremøde her i Skolen følgende: »Fra flere Sider har man hævdet meget stærkt, at legemlig Straf i det mindste burde anses som forkastelig. I mange Lande er det ved Lov forbudt at slaa Børnene. Jeg kan ikke se nogen Væsensforskul mellem de forskellige Former af Straffe, og jeg paastaar, at aandelig Straf kan være mere barbarisk end legemlig. Det grufulde, der ligger i at forgribe sig paa en andens Legeme, føles vistnok stærkest af Udøveren, forudsat naturligvis, at han er en samvittighedsfuld Opdrager, hvis bedre Følelser ikke er sløvede ved slette Vaner.«

Jeg mente at have set, at der var Børn, som var saa forkvaklede ved slet Opdragelse i Hjemmet, at de virkelig var taknemmelige for en Dragt Prygl, og da Realskolen ogsaa muligvis kunde faa saadanne Børn, mente jeg, at det var betænkeligt at bortkaste dette »sidste Middel«, eftersom det jo var en langt haardere Straf at bortvise dem fra Skolen. En saadan Udvej har en Skole som denne altid, og jeg vil tilføje, at det var ønskeligt, om enhver Skole havde den saa meget som muligt, da der gives Børn, som er saa moralsk fordærvede, at det er til Ulykke for dem selv og deres Kammerater at have dem i en Normalskole.

I de to Aar, som er forløbne siden, er der nu ikke forekommet noget Tilfælde, hvor det har været nødvendigt at anvende Prygl. Og naar jeg tilføjer, at et saadant Tilfælde aldrig nogen Sinde vil indtræffe, saa ligger vel deri en Indrømmelse af, at ogsaa mit Syn paa legemlig Straf er bleven noget ændret med Aarene.

Selv om ingen Elev i Skolen i de sidste Aar har faaet ligefrem Prygl, det vil sige, selv om Prygl for længst reelt er afskaffede som Opdragelsesmiddel, saa har vi

endnu benyttet dem som Disciplinærmiddel. Der er af Lærerne bleven lagt Haand paa somme af Eleverne i disciplinært Ojemed, og denne sidste Rest af det gamle System er det just nu, vi søger fjernet.

Vi gør det først og fremmest for vor egen, for Lærernes Skyld.

»Bristende Selvbeherskelse, bristende Intelligens, bristende Taalmodighed, bristende Følelse af egen Værdighed, det er de fire Hjørnestene, paa hvilke Pryglestraffen hviler,« siger den berømte svenske Forfatterinde Frk. Ellen Key. Men er der noget, som en Lærer trænger til at opelske hos sig selv, da er det først og fornemmelig Selvbeherskelse, Intelligens, Taalmodighed og Følelse af egen Værdighed. Men kraftigt og virksomt kommer en Lærer ind under den for al Opdragelse og Undervisning saa betydningsfulde Selvopdragelse, naar han ved, at han aldrig tør løfte Haand mod den ham legemligt svagere Elev, thi han tvinges derigennem til altid at vaage over sin egen Færd.

Aandelig Overlegenhed, aandelig Kraft og Myndighed, Samfølelse og Medfølelse med Eleverne og Forstaaelse af deres Natur og først og sidst en altid aarvaagen Agtpaagivenhed er Vaaben, han maa anvende mod det stundom genstridige Stof, som Elevmaterialet i al dets brogede Mangfoldighed og sammensatte Vekselspil ofte frembyder.

Jeg har aldrig slaaet et Barn uden bagefter med hemmelig Skam at føle mig selv brændmærket, vistnok i en ydmygende Følelse af, at min Handlemaade skyldtes Udygtighed hos mig selv, og med en vag Forestilling om, at jeg gjorde Fortræd, derved at det gode, jeg tilsigtede, men ganske vist ikke opnaaede, kunde have været naaet ved andre Midler. Og det er min sikre Overbe-

visning, at i de fleste Tilfælde, hvor en Lærer slaar en Elev i en Skole, er det Læreren, der burde have Pryglene, ikke Eleven. Er en Lærer tilstrækkelig dygtig, behøver han aldrig at slaa, plejer at være god Latin blandt Pædagoger. Men indrømmes denne Sætning, har man med det samme indrømmet, at Eleven ved de Prygl, han faar, maa undgælde for Læreren Uduelighed.

Paa besynderlig Vis har jeg i denne Vinter erfaringsmæssigt faaet Bekræftelse paa denne Antagelse. En ondartet Hæshed gjorde det i nogen Tid vanskeligt for mig at skaffe mig Ørenlyd, naar der blev altfor livligt i en Klasse. Ved da i Hast at uddele et Par Dask til Højre og Venstre blandt de værste Fredsforstyrreere fik jeg øjeblikkelig den mønsterværdigste Ro. Nu vil mange paastaa, at denne mønsterværdige Ro netop er Bevis paa, at det anvendte Middel har været pædagogisk rigtigt og fuldt forsvarligt. Men med hvad *Ret* øvede jeg legemlig Vold mod det Par Stykker af Klassens Elever, da Fejlen jo dog bevisligt var min? Havde jeg haft min Stemmes fulde Brug, var Uregelmæssigheden ikke indtruffen, og Eleverne var ikke kommet til at undgælde. Et Forbud mod legemlig Straf vilde forhindret en saadan Uretfærdighed, det vilde have tvunget mig til at søge andre Midler, eller hvis saadanne ikke fandtes, da at blive borte fra Skolen, til jeg igen magtede min Gerning.

Ad anden Vej er vi erfaringsmæssigt kommen til lignende Resultater her i Skolen. Medens de mandlige Lærere af og til har uddelt Knubs og Smaadask, saaledes som det vistnok desværre er almindeligt i de allerfleste Skoler, har Lærerinderne af nærliggende Grunde absolut afholdt sig fra Brug af legemlige Tugtemidler i hvert Fald i visse Klasser. Og det har været ret paafaldende, at Disciplinen hos Lærerinderne netop i disse Klasser har

været adskilligt finere end hos os andre. uagtet Lærereinderne ingenlunde kan siges at være deres mandlige Kolleger overlegne i disciplinær Evne, hvad jeg vel nok tør udtale som Skolens Leder. Vi forklarer os denne Overlegenhed hos det »svage Køn« ved en større Anspændelse af deres aandelige Evner, netop fordi de aldrig tager deres Tilflugt til den »nemme og bekvemme Lussing«. Ydermere mener vi at have gjort den Erfaring, at et Par unge Lærere fik deres Disciplin fuldstændig ødelagt her i Skolen, saa snart de begyndte at slaa. Vi tilskriver det atter ovennævnte Aarsag, thi, som Ellen Key siger: »Kun naar en Opdrager ikke et Øjeblik kan tænke sig den Mulighed at gribe til Prygl, vil han sætte al sin Tanke og Følelse ind paa at finde psykologiske Opdragelsesmidler. Anvendelsen af Pryglestraffen demoraliserer og fordummer Opdrageren, fordi den øger hans Tankeløshed, ikke hans Taalmod, fremmer hans Brutalitet, ikke hans Intelligens.«

Ad flere Veje er vi saaledes førte frem til den Anskuelse, at Læreren selv er bedst tjent med ikke at bruge legemlig Straf, for hans egen Skyld.

Men ogsaa for Børnenes Skyld bør den bandlyses. At spærre en 20—30 Børn inde sammen i en Klasse 6 Timer om Dagen til næsten uafbrudt aandelig Syssel, er noget saa naturstridigt og for Børnene ubehageligt, at disse har Krav paa den nænsomste og omhyggeligste Behandling. Der vil i en saadan Forsamling af Børn altid forekomme saakaldte disciplinære Forseelser. Men den simpleste menneskelige Retfærdighedsfølelse maa kræve, at Straffene for saadanne Forseelser, der skyldes Systemet mere end Børnene, ikke mere end nødigt gaar ud over disse. Et Skridt her hen imod er Afskaffelse af legemlig Straf i Skolen.

Lige saa vist som der maa være en vis Grad af Raahed til Stede hos et Menneske, for at han overhovedet skal kunne slaa et andet, lige saa sikkert er det, at man ikke kan lægge voldelig Haand paa et Barn uden at tilføje det Overlast i dets fineste og bedste Følelser. Herom vil der kunne fremlægges i Tusindvis af Vidnesbyrd. Fra den Skole, hvor Tamperetten endnu er dominerende, vil der sive ud og brede sig i videre Kredse Brutalitet og Haardhed for ikke at sige Immoralitet.

Legemlig Straf bidrager i meget høj Grad til at nedbryde det gode Forhold mellem Lærer og Elev. Et saadant Forhold maa baseres paa gensidig Tillid. Men hvorledes kan et Barn faa Tillid til den, som ikke blot er det aandeligt overlegen og i mangt og meget staar det aandeligt fjernt, men som atter og atter misbruger sin Overlegenhed i legemlig Styrke til at fare voldeligt frem imod det af Aarsager, som ofte er Barnet ganske uforstaaelige. Barnet har af Naturen for sin Opdrager en vis Skyhed, som den kyndige Lærer kan have Mas nok med at overvinde, og den Lærer, som ikke kan sige til sine Elever: I hvad der end sker os imellem, Prygl skal I aldrig faa, han faar aldrig den rette Indflydelse over dem. Fuld Ærlighed, fuld Tillid og fuld Frihed for Barnet til at aabne saa mange Sider af dets Væsen som muligt over for Skolen til Paavirkning af denne vindes aldrig, hvor Barnet ved en Overilelse kan være udsat for legemlig Forulempelse.

Derfor ønsker vi ikke blot stiltiende at tage den Bestemmelse aldrig mere at slaa, men vi ønsker at give Eleverne fuld Klarhed over, hvorledes Forholdet er imellem dem og os.

Og særlig for Skolens Skyld i sin Hellhed maa legemlig Straf afskaffes.

Den Enhed og Harmoni, som bør findes mellem samtlige Læreres Maade at være paa overfor Eleverne, er det altfor vanskeligt at opretholde, naar en Lærer prygler, en anden tjatslaar, en tredje gør ingen af Delene og en fjerde maaske begge Dele o. s. fr. Et sundt Samarbejde mellem Lærerpersonalet kræver rene Linjer paa dette vanskelige Felt. Men hvor findes de, naar det overhovedet er tilladt at slaa. Hvorledes er det muligt at passe Maaden, at bestemme Grænsen?

Efter dansk Lovgivning er det forbudt at slaa Skolebørn i Hovedet. Men hvor mange Lærere forbryder sig ikke daglig imod Loven. Fra Tyskland har vi for nylig hørt om, hvorledes et Par Børn er bleven dræbte ved Mishandling af en nidkær Lærer, og at denne ikke engang er bleven tiltalt derfor. Her hjemme gaar det sjældent saa haardt til, men naar det ret blev undersøgt, gad jeg nok vidst, om man ikke vil finde, at adskillige Memesker endnu gaar rundt med ituslaaede Trommehinder eller andre Skrøbeligheder, som de har faaet ved Lemlæstelser i Skolen.

Og maa man end indrømme, at Overgangen mellem legemlige og andre Straffemidler ofte er haarfin og vanskelig at drage, ja maa man endda indrømme, at psykologiske Straffe *kan* være mere barbariske end legemlig Straf, saa nødes man dog for ikke at prisgive Barnet til Tilfældighedens Spil og skabe en Tilstand af uudholdelig Retsusikkerhed for det, til at sætte en bestemt Grænse. Den Lærer, som ikke behøver at slaa i det store, behøver det endnu mindre i det smaa, og naar man derfor til legemlig Straf henregner enhver legemlig Berøring af Barnet, som tilsigter at bringe dette Smertefornemmelse, fra det letteste Tjat over Fingrene til den raaeste legemlige Mishandling, saa kan man meget vel sige, at der er

en *Væsensforskel* mellem saadan Straf og enhver som helst anden.

Det beror nu paa et Menneskes Kultur og Dannelse, paa hans hele aandelige Habitus, om han overhovedet kan slaa et andet Menneske. Jeg har som sagt altid følt det som overmaade nedværdigende at slaa, og jeg er i Tvivl om, hvem der har følt de Prygl, jeg har uddelt, mest, enten Synderen eller jeg selv. Min Mening om en Skoles rette Stilling til Spørgsmaalet om legemlig Straf er den, at en Lærer, som ikke magter sin Gerning i en Skole uden at bruge legemlige Straffemidler, bør ikke have Lov at undervise i en Skole. Men det forekommer mig rigtignok, at den Lærer, som magter sin Gerning til Fuldkommenhed uden at slaa, men som dog i Ny og Næ mest af gammel Slendrian uddeler Knubs og Slag, ham bør der vederfares noget endnu langt værre. Jeg er derfor ikke i mindste Tvivl om, hvor Grænsen bør sættes.

Naar der ikke mere kan gives Prygl, kan der heller ikke trues dermed. Derved lægges der en Dæmper paa grov Udskælden og brutal Tiltale. Tonen bliver da af sig selv en ganske anden ikke blot mellem Lærer og Elev, men ogsaa som Følge deraf mellem Eleverne indbyrdes. Men den aandelige Atmosfære, som Børnene lever i, den Grundtone, som er herskende, er mere end noget andet bestemmende for Elevens Opførsel i Skolen. Jo mønsterværdigere Eleverne opfører sig, desto nærmere naar vi frem mod Idealet: fuldstændig Afskaffelse af al Straf i Skolen.

Men, vil mange sige, er det dog ikke en betænkelig Sag saadan rent ud at sige til Eleverne, at de ikke nogen Sinde kan faa legemlig Straf? Sæt nu, at en Lærer alligevel skulde forglemme sig selv en Gang. Er han da ikke dermed umuliggjort i Elevernes Øjne? Tværtimod:

Der er ikke meget ved den Lærer, som ikke kan fejle ved Overilelse, men der er slet ingen Ting ved den, som ikke over for en Elev kan erkende sin Fejl. Sligt forlanger vi af Eleverne, men man maa aldrig forlange af Børnene mere end man selv kan byde. Den Lærer, som trods et givet Forbud forgriber sig paa et Barn, og som da straks erkender sin Forseelse, han faar maaske netop derigennem den allerdybeste Betydning for og den stærkeste Indflydelse paa Barnet.

De vil nu forstaa, med hvilken Glæde jeg hilser Bestemmelsen, vi har taget paa Lærermødet, og jeg kan tilføje, at i det Par Maaneder, der alt er hengaaet, har vi haft Grund til at glæde os over den. En Ængstelse, jeg nærede for, at Disciplinen i Begyndelsen skulde blive for streng og stiv, idet Læreren uvilkaarligt maatte vogte mere ængsteligt paa Eleverne og paa sig selv, hvilket kunde fremkalde en vis Nervøsitet i Skolens hele Aand og Tone, har vist sig ganske ugrundet.

Ifølge dansk Lovgivning er det tilladt at slaa Børn i Skolen med en tynd Rotting eller en Tamp af Reb. Efter det Postyr, der har rejst sig i den offentlige Mening mod at give Bøller og raa Banditter Prygl, tør man vel haabe, at det i Danmark snart maa blive forbudt overhovedet at anvende legemlig Straf i Skolerne, saaledes som det er forbudt i mange andre Lande f. Eks. Frankrig, Belgien, Østrig, Finland ja endog Japan.

Det vilde være et stort Fremskridt, thi derved vilde Pryglesystemet være brændemærket, og det vilde forholdsvis hurtigt forsvinde fra Hjemmene ogsaa. Samfundsudviklingen fortsættes stadig, Humanismen bliver synligt større Dag for Dag blandt Menneskene. Om Hundrede Aar antager jeg, at man vil se med samme Forundring og Afsky paa vor Tids Pryglen af Børn, som den, hvor-

med vi betragter Mishandlingerne i Fortidens Torturkamre. Men intet Fremskridt opstaar af sig selv. Med den nu omtalte Bestemmelse har Randers Realskole gjort et lille Skridt fremad. Maatte vi nu alle være og forblive saa glade ved dette Fremskridt, at andre kunde faa Lyst til at følge vort Eksempel.

Discussionen.

Boghandler Tvenstrup kunde være enig med Indlederen i meget af det, der var sagt, og det var selvfølgelig et stort Gode, om man kunde afskaffe Prygl; men hvilket Middel har Lærerne saa til at sætte sig i Respekt hos Eleverne? Jeg synes, det maa være temmelig vanskeligt. Tag nu et Eksempel som dette, at Børnene kommer for sent om Morgen. Hvorledes vil Skolen stille sig over for dette eller lignende?

Sagfører, cand. jur. Dahl: Jeg synes, det er farligt at proklamere: Fra i Dag af faar I ingen Prygl i Skolen. Og jeg synes, at der derved kan komme et Misforhold mellem Skole og Hjem, naar Børnene jævnlig faar Prygl i Hjemmet, men aldrig i Skolen. Kunde det ikke tænkes, at et Barn vilde spørge sin Fader eller Moder: Hvorfor slaar Du mig nu for det, i Skolen faar vi aldrig Prygl for saadan noget? Kan ikke Børnenes Respekt for Foreldrene nedbrydes gennem dette? Var det ikke bedre at indføre Reformen ganske stiltiende. Børnene mærker nok Forandringen alligevel. Jeg hilser den tagne Bestemmelse med Tilfredshed, men en saadan højtidelig Proklamation som foreslaaet synes jeg er noget uheldig, navnlig over for Hjemmene.

Skræddermester Olsen: Naar jeg beder om Ordet, er det i Tilslutning til Boghandler Tvenstrup. Man fristes til at spørge: Hvilke Midler har Skolen tænkt at anvende i Stedet for Pryglene? Thi det er jo lidt farligt at tage Straffen bort uden at sætte noget andet i Stedet

og saa at proklamere dette for Børnene. Jeg tænker nu ikke paa, at f. Eks. et Barn kommer for sent, eller paa, at det ikke har lært sin Lektie, thi at anvende Prygl som Straffemiddel for saadanne Ting er næppe heldigt. Men kunde det ikke tænkes, at Ulydighed ligefrem kan udarte til at blive Stædighed? I saa Fald kan Barnet efter min Mening have godt af en Dragt Prygl. Jeg kan ikke væрге mig mod den Tanke, at det er det eneste rigtige. Derfor spørger jeg: Hvad har Skolen tænkt at sætte i Stedet for Pryglene?

Skolebestyrer Christensen-Dalsgaard: Jeg vil dertil svare, som da der blev spurgt om, hvad vi vilde sætte i Stedet for Karaktererne: Helst ingen Ting. Naar man skærer noget sygt bort fra et sundt Legeme, sætter man ikke noget andet i Stedet, og Pryglestraffen sidder som en ond Byld paa vort Opdragelsessystem. Men dette Svar kan De maaske ikke være tilfreds med, og jeg vil da sige, ogsaa som Svar paa Spørgsmaalet om, hvad vi vilde gøre, naar Børnene kom for sent i Skole: Har man i de Skoler, hvor man prygler allerværst, kunnet hindre, at nogen kom for sent, eller har man kunnet udrydde Ulydighed? Selvfølgelig ikke. Man kan ikke prygle Mennesket til noget godt. Det er *maaske* muligt, at man kan prygle en Dreng til at sidde rolig i en Time, men at kue hans Vilje er ikke at gøre ham bedre. En Skole har Hundreder af opdragende Midler, og kortest sagt er da det, man vil sætte i Stedet for Pryglene, *Opdragelse*. Taleren fremdrog derefter en Del konkrete Eksempler fra Skolens daglige Arbejde paa, at man ved stiltfærdige Midler bragte Eleverne til at erkende, at de havde fejlet, og dermed fremkaldte et Ønske hos dem selv om at blive bedre, og fortsatte derpaa: Hvis man brutalt slaar en Elev ned med Prygl, har han ikke dermed været Genstand for Opdragelse, thi en saadan ydre Vold staar ikke i psykologisk Forbindelse med Brøden. Den kan i heldigste Tilfælde hos Barnet fremkalde et stærkt Ønske om en anden Gang at undgaa Straffen, ikke Brøden, og hvad dette fører ud i, er let at se. At tage Barnet kærligt ved Haanden og vise det, hvad der er ondt, og hvad der er

godt, og at gøre dette paa en saadan Maade, at der i Barnets inderste Jeg opstaar et stærkt Ønske om at gøre det gode og at afsky det onde, det er at opdrage Barnet, thi det er at *lede*, ikke at *kue* dets Vilje. Svaret maa derfor blive: En Skole har Tusinder af opdragende Midler til sin Raadighed i Stedet for Prygl. Men jeg kan saa godt forstaa, at Forældrene kan ængstes og fremkomme med Spørgsmaalet. Da man i sin Tid afskaffede Torturen, var der sikkert mangfoldige Mennesker, der ængstedes for, hvad man dog skulde sætte i Stedet. Nu forstaar man slet ikke mere en saadan Ængstelse. Med Afsky og Væmmelse tænker man paa Torturkamrenes Rædsler, og med lignende Følelser vil vore Efterkommere se tilbage paa vor Tid med den Rest af fordums Barbarisme, som Pryglene i Barnekamret eller Skolestuen endnu er.

En skønne Dag bliver ogsaa denne Straffemetode ved Lov forbudt i Danmark. Det er naturligt, at en Skole som denne, hvortil der kun kommer Børn fra gode Hjem, og hvor Forældrene yder store pekuniære Ofre for deres Børn og ogsaa derfor er stærkt interesserede i deres Ve og Vel i Skolen, at den gaar foran paa dette Omraade. Overfor Hr. Dahl vil jeg sige, at det næppe kan være betænkeligt at kundgøre Bestemmelsen. For Skolens Skyld slet ikke, thi vi har alt i nogle Maaneder afladt fra det gamle Uvæsen, for Hjemmene maaske noget. Men kunde det ikke tænkes, at det ogsaa kunde bringe Velsignelse med til Hjemmene? Mon det var nogen Skade til, at den Fader eller Moder, som er vant til at løfte Haand mod sit Barn, en Gang imellem bragtes til lidt Eftertanke. Der slaas dog ofte saare ubetænksomt. Kunde den Bestemmelse, vi har taget, bidrage til, at en Fader eller Moder spurgte sig selv, før der sloges: Har jeg nu ogsaa prøvet alle Midler? Er det nu virkelig nødvendigt at lægge voldelig Haand paa mit eget Barn? Hvad opnaar jeg med sliq Fremfærd? ja da vilde jeg anse det for et overordentlig stort Gode.

Læge Ingerslev: Efter et saa vel holdt Foredrag som Hr. Dalsgaards er der egentlig ikke saa meget for

nig at sige. Jeg vil dog bemærke, at da jeg beskæftiger mig med Skolehygiejne, interesserer dette Spørgsmaal mig; det er ogsaa meget væsentligt. Jeg er paa anden Maade kommen til samme Erkendelse som Dalsgaard, at det er en virkelig Reform, som er gennemført paa Skolen d. 15. Marts. I Nævnelser af Datoen ligger, at Reformen er ret gennemgribende. Vanskeligheden ved den ligger i, at der kan komme Konflikter med Hjemmene, hvor Børnene er vant til Prygl. Der er jo tit Uoverensstemmelse mellem Skole og Hjem. Skolegang er i sig selv ubehagelig for Børnene, og de føler derfor altid Trang til at være urolige, de *kan* ikke sidde stille i 7 Aars Alderen. Hr. Dalsgaard siger, at der hører en vis Raahed til at slaa et Menneske; men det er jo en endnu større Raahed at slaa et værgeløst Barn. Jeg kunde aldrig tænke mig, at jeg skulde slaa et Barn. Det blev fremhævet, at man kunde komme til at lenkæste et Barn. Som Læge kan jeg sige, at dette er rigtigt. I Skolerne er der altid et eller andet Barn med sygelige Tilstande i Øret; det kan risikeres, at en Lussing kan forværre Sygdommen. Der er Eksempler nok herpaa; eksempelvis kan jeg nævne Bristning af Trommehinden og Betændelse i Øret, som kan gaa over til Hjernebetændelse. Der kan være Børn, som har Betændelse i Halshvirvlerne, hvilken kan være til Stede i Maaneder, inden Sygdommen erkendes. En Lussing kan i saadanne Tilfælde medføre, at Døden straks indtræder. Legemlig Straf er ogsaa aandelig Straf og omvendt, dette er sikkert nok, begge Dele staar i nær Berøring med hinanden. For et Barn, som ikke er vant til at faa Prygl i Hjemmet, og som faar en Lussing i Skolen, maa dette blive en Nerverystelse. Hvis en af os blev overfalden med Stokkeprygl og Lussinger, vilde det vist være nerveangribende for os. Hvilken Nerverystelse vil det saa ikke blive for et Barn at faa Prygl. Jeg kan derfor give Hr. Dalsgaard fuldstændig Ret i, at ved Skolens gode Eksempel maa nødvendigvis Pryglestraffen efterhaanden ogsaa blive afskaffet i Hjemmet. Derimod maa jeg sige som Hr. Dahl, at det kan medføre Misforhold overfor Hjemmet at proklamere Sagen for Børnene.

Jeg tror, at Skolen har taget det rette Standpunkt den 15. Marts, det er en sund og snuk Reform, den har gennemført, men jeg er ikke ganske sikker paa, at det er rigtigt at sige det til Eleverne. Jeg maa ogsaa sige, at der netop bør sættes overordentlig meget i Stedet for Prygl, uden at jeg vil gaa i Enkeltheder. Der skal en god Opdragelse og Undervisning til; begge Dele maa være saa gode som muligt. Det kræver en overordentlig Paapasselighed og Taalmodighed fra Lærernes Side.

Opdragelsens Historie viser, at der ned gennem Tiderne har været Nedgang i Anvendelsen af Pryglestraf i Skolen, og i mange Kulturlande er legemlig Straf jo nu forbudt i Skolen, og alligevel er Tilstandene der fortræffelige. Maalet maa være at komme bort fra Pryglestraffene. Jeg tror, at f. Eks. østrigske Børn bliver meget godt opdragte, og dog prygles der aldrig i de østrigske Skoler. Det er et hurtigt Middel under en vanskelig Situation at skaffe sig Ro ved Prygl, men det kan aldrig forsvares at anvende Pryglestraf i Hidsighed. Naar en Skole er *ganske* sikker paa, at dens Lærerpersonale har tilegnet sig fuld Forstaaelse af, ved hvilke andre Midler der kan tilvejebringes Ro, Orden og Flid, — da *maa* den være naaet frem til at kunne afskaffe legemlig Straf.

Lærer Christensen, Romalt, vilde ønske Skolebest. Dalsgaard til Lykke med den lille Reform og dermed udtale Haabet om, at det maatte kunne lykkes at gennemføre den i fuldere Maal end Reformen angaaende Karakterernes Afskaffelse. Karakterer eksisterer nemlig endnu ved Randers Realskole: og det er godt, at de gør det.

Realskolen er ikke den eneste Skole, der har prøvet paa at afskaffe Prygl.

Dr. Starcke har holdt et lige saa idealistisk Foredrag som Hr. Dalsgaard om Afskaffelse af Prygl, og dog skal det være aldeles bestemt, at der endnu prygles ved denne Skole.

Jeg er ikke nogen Tilhænger af Prygl; i den Tid, jeg har været Lærer, har det været mig magtpaaliggende saa vidt muligt at undgaa Pryglestraf; men jeg er dog ikke naaet til aldrig at revse et Barn legemligt; der kan

dog godt ligge halve Aar imellem. Det er betegnet som Raahed at revse et Barn legemligt; jeg paastaar: Raahed er det først, naar Straffen er et Udslag af ubehersket Vrede og altsaa til Dels uretfærdig. Men der er mange andre Straffemidler, der ogsaa kan anvendes saaledes, at de bliver raa. Vi maa huske, at Barnet kan have fuld Forstaaelse af Straffens Retfærdighed. —

Det er sandt, at Skoleloven af 1814 forbyder at slaa paa Øret; men den forbyder ogsaa at skælde et Barn ud eller sætte det i Skammekrog, og dog sker dette saavel i Randers Realskole som i Romalt Skole. Den Slags Ting afskaffes imidlertid hverken ved Lovparagraffer eller Proklamationer.

Det maa ogsaa undre noget, at der ved en Skole med saa mange Lærere kan være Enstemmighed om en saadan Reform, saa at de saa at sige fra en bestemt Dato er som mange Sjæle, men een Tanke.

Jeg indrømmer, at det er godt at undgaa legemlig Straf saa vidt som muligt; men det behøver ikke at være raat at straffe legemligt. Og fuldt forsvarligt er det, naar det er Kærlighed til Barnet, der dikterer Straffen, der saaledes kommer til at pege frem imod det gode.

Skolebestyrer Christensen-Dalsgaard protesterede aldeles bestemt imod, at Reformen skulde være forsøgt gennemført uden fuld Enighed blandt Lærerne. Forøvrigt indrømmede han, at der kunde være megen anden Raahed i Skolen end just dette at slaa, men dette gjorde ikke Pryglestraffen mindre raa; det gjaldt om at faa det alt-sammen bort, men et Steds maatte man begynde.

Naar Hr. Christensen taler om pludselig paa en bestemt Datum og ved en højtidelig Proklamation at afskaffe Pryglene, da er vel dette at forstaa som en spøgefuld Bemærkning. Jeg for mit Vedkommende har i al den Tid, jeg har været Lærer, arbejdet mig fremad til mit nuværende Standpunkt. De Lærere, som har arbejdet sammen med mig, siden jeg kom til Randers, ved, at dette med legemlig Straf altid har været et aabent Spørgsmaal, som tit har været fremme paa vore Lærermøder. Men selvfølgelig, naar ti Mennesker tilsammen skal ud-

føre en Ting, maa der træffes en Bestemmelse. Det er ikke Bestemmelsen eller »Proklamationen af 15. Marts«, der skal afskaffe legemlig Straf, det er Lærerne, og det tjener efter min Mening i højeste Grad til Ære for Randers Realskoles Lærerpersonele, at det har taget Bestemmelsen, ligesom denne er et Vidnesbyrd om, at vore Elever har vundet deres Læreres Tillid.

Gymnastiklærer Braaby mente, at det var absolut rigtigt at sige til Børnene, at der fremtidig ikke vilde blive slaaet i Skolen. En Del af Børnene synes allerede at have faaet Nys derom, flere har talt med mig om det. Ved nu at lade som ingen Ting faar det let i Barnets Øjne Udseende af, at vi Lærere er bange for at tilstaa, at vi har givet Slip paa Stokken. Og det er vi jo slet ikke. Tværtimod, vi ønsker netop, at Truslen om Prygl ogsaa fjernes, fordi vi mener, at det er en usund Basis for Forholdet mellem Elev og Lærer, at Læreren, hvad Øjeblik det skal være, kan overfalde Barnet med Slag og Knubs.

Lærer Nielsen udtalte, at det maatte bero paa en Misforstaaelse, naar det blev udtalt, at Lærerne ikke var enige. I Hovedsagen var vi ganske enige. Derimod var der nogen Uoverensstemmelse om, hvorledes Sagen skulde videre udføres, og vi blev derfor enige om, at Reformen skulde gennemføres saa stille som muligt.

Skræddermester Olsen fremsatte en Del Bemærkninger, der konkluderede i, at han mente, at Beslutningen, Skolen havde taget, var prisværdig og rigtig nok. Men ved at kundgøre den for Børnene løb man en stor Risiko. Det kunde nemlig ikke undgaas, at Lærerne nu og da vilde forglemme sig selv og slaa, og dette vilde nedbryde Disciplinen. Hellere, ikke fremsætte et saadant Paabud, end fremsætte det og bryde det. Det vilde ogsaa være altfor ydmygende for Skolen, om den maatte falde tilbage til Pryglene igen, og Taleren var tilbøjelig til at tro, at det vilde ske, som det blev sagt om en anden Skole i København.

Skolebest. Christensen-Dalsgaard havde, at der ingen Grund var til at frygte for, at Skolen skulde

falde tilbage til Pryglestraffen igen. Naar vi som voksne, modne Mænd og Kvinder *frivilligt* har bestemt ikke mere at slaa, saa betyder det selvfølgelig, at der herefterdags ikke slaas mere. Man har ikke mindste Skygge af Ret eller Føje til at tro det modsatte. Iøvrigt korrigerede han Udtalelserne med Hensyn til Dr. Starckes Skole.

Pastor Kabell syntes, at Discussionen var ved at komme ind paa et Sidespor. Vi var til at begynde med slet ikke saa enige om Sagen, men saa drøftede vi den, og det endte med fuld Enighed i det væsentlige. Jeg forstaaer ikke den Frygt, der før blev udtalt, for at Skolen skulde lide ved, at en enkelt Lærer eventuelt skulde komme til at forse sig mod Bestemmelsen. Princippet er dog lige rigtigt, selvom man skulde forsynde sig imod det, og Skolen har da vist Vejen fremad. Ansvarer vil for en saadan Forscelse falde paa den enkelte Lærer, ikke paa Skolen som saadan. Forøvrigt er jeg enig med Skolebestyreren i, at Vejen for en Lærer ind til Barnehjertet tit kan gaa igennem ærligt og redeligt at erkende det, naar han har begaaet en Fejl over for Barnet. Børn er fintfølende overfor sligt.

Naar nu Skolen staaer fast paa Princippet, maa det være rettest, at Børnene faar det at vide. Det er det rene og klareste Standpunkt baade for Elever og Lærere. De maa vel erindre, at Forandringen ikke foregaar i Dag eller i Morgen. Nej, vi har alt en 2—3 Maaneder levet under det nye; der er i den Tid absolut ikke lagt Haand paa noget Barn her i Skolen. Det hele bliver kun en simpel Meddelelse om Tingenes Tilstand.

Læge Ingerslev: Det forekommer mig, at det rent menneskelig set er Raahed at slaa et Barn, og jeg er villig til at gentage denne Paastand, saa tit det skal være. Lykkelig den Skole, som kan gennemføre den omtalte Reform, og lykkelige de Forældre, som kan opdrage deres Børn uden at prygle dem. Jeg vilde skamme mig som en Hund, om jeg skulde slaa en af mine Sømmere. Dr. Starckes Foredrag for 3 Aar siden om Emmet har gjort sit til, at jeg den Gang og senere har sat mig nøje ind i Sagen. Skolen bør staa fast paa sit Standpunkt,

men jeg siger endnu en Gang: Hvorfor skal det siges til Eleverne! Man behøver jo ikke, hvergang der indføres en Forbedring ved Skolen, at forklare for Børnene, hvorfor dette sker.

Sagfører Dahl havde selv en Gang prøvet at prygle sin Dreng, men han gjorde det ikke oftere, fordi han havde set, hvorledes Barnet havde følt sig krænkede derved. Derimod kan der godt ved Tid og Lejlighed falde en Lussing af. Denne virker umiddelbart, hurtigt og stærkt, og den er frem for alt ikke saa vanærende for Barnet som en Dragt Prygl. Man kan ikke være varsom nok overfor Barnets Æresfølelse. Ved at krænke den, kan man tilføje Barnet ubodelig Skade. Det er heri, den rappe Lussing har det store Fortrin. Men efter hvad jeg nu har hørt her i Aften, er denne Straffemaade forbudt ved Lov, og jeg kan altsaa se, at de allerfleste af de Prygl, som jeg og mine Kammerater har faaet i Latin-skolen, har været ganske ulovlige. De eneste tilladelige er dem, som vi kaldte for Rektorklø. Men forholder Sagen sig saaledes, ja da maa jeg sige, at jeg giver Skolen min varmeste Tilslutning til den trufne Bestemmelse. Derimod har man ikke overvundet min Betænkelighed ved ligefrem at sige til Børnene, at Prygl er afskaffede.

Lærer Akselboe fandt, at det var ganske urigtigt ikke at meddele Sagen til Børnene nu, efter at Skolen loyalt har drøftet den med Hjemmene. De Betænkeligheder, der fra flere Sider var fremsat om, at Lærernes Autoritet skulde svækkes derved, troede han ikke havde meget paa sig. Det er en stor Tryghed for Hjemmene at vide, at vore Børn aldrig kan blive udsat for nogen som helst legemlig Overlast af Lærerne i Skolen. Ogsaa Børnene — i hvert Fald alle de gode Børn — vil paavirkes af den Tillid, der her vises dem, og dette vil altsammen bidrage til at højne den gode Tone i Skolen, saa jeg tror, at det vil blive endnu lettere end før at holde Disciplin.

Efter endnu nogle Bemærkninger fra forskellige Sider foretoges der for at tydeliggøre Forsamlingens Standpunkt til det drøftede Spørgsmaal to Afstemninger. En-

stemmigt vedtoges det at hilse Bestemmelsen om Afskaffelse af al legemlig Straf i Skolen med Tilfredshed, og med alle Stemmer mod 4—5 vedtoges det, at Sagen skulde meddeles Børnene næste Dag.

Skolens Undervisningsfag til Drøftelse.

Foranstaaende Foredrag af cand. mag. Jensen om Historieundervisningen, der her efter Talerens Manuskript er aftrykt til Vejledning for de Forældre, som ikke var til Stede, gav Anledning til en længere Forhandling. Under denne opfordredes Skolen af en af de tilstedeværende og under stærk Tilslutning fra Forsamlingens Side til paa lignende Maade at gennemgaa alle Skolens Fag. Forældrene vilde derigennem lære de enkelte Lærere at kende, de vilde faa en Mening om det bestemte Formaal med hvert enkelt Fag samt de Midler, hvormed det fremsatte Maal søgtes naaet, og de vilde gennem alt dette have større Betingelse for at følge Børnenes Hjemmearbejde med Forstaaelse.

Med største Glæde modtog Skolen denne Opfordring, thi medens det er let nok i de aarlige Skolemeddelelser og paa anden Maade at sige, *hvad* Skolen lærer sine Elever, hvor meget der gennemgaaes, saa er det særdeles vanskeligt at give Hjemmene en Forestilling om den langt vigtigere Ting, *hvorledes* der undervises, men der gjordes med det samme fra Skolens Side opmærksom paa, at slige Foredrag næppe kunde tænkes at interessere Forældrene, samt at de ikke i og for sig ydede nogen Garanti for, at Skolen var netop saaledes, som den fremstilledes.

Herimod protesteredes der fra hele Forsamlingen, og da man gav bestemt Løfte om at komme til Stede

ved en saadan Drøftelse af de enkelte Fag, eventuelt fremsætte direkte Spørgsmaal til den paagældende Lærer, samt at man ved Selvsyn, d. v. s. *ved nu og da at overvære den daglige Undervisning* vilde forvise sig om, at Praksis ogsaa svarede til Teorien, saa gik Skolen med Glæde ind paa Tanken. Hvert enkelt Fag vil da blive sat under Debat paa et Forældremøde, men for ikke at faa alt for stor Ensformighed, vil der ind imellem blive behandlet Emner om Opdragelse, Hygiejne, Socialpædagogik el. lign., i det hele Emner af større Almeninteresse.

Det er ikke Meningens fremdeles at offentliggøre Forhandlingerne fra Forældremøderne i Aarsmeddelelserne. Forhaabentlig vil — nu da Sagen ikke mere er saa ny — en stedsse større og mere interesseret Kreds samles ved disse Møder, og foreligger der et særlig interessant eller aktuelt Emne, vil der som hidtil udgaa offentlig Indbydelse til at deltage.

Det første Fag, som toges op til Forhandling, var Regneundervisning, og om Mødet skrev et af Dagbladene i Byen følgende:

»Efter Opfordring paa forrige Forældremøde havde Randers Realskole i Aftes indbudt Forældre, og hvem der iøvrigt interesserede sig derfor, til at deltage i en Forhandling om Regneundervisning. Forsøget kan vel siges at være dristigt, for saa vidt som Lægfolk i Almindelighed ikke godt kan interesseres for timelange Foredrag om Undervisningsmetodik. Ikke destomindre maa Forsøget siges at være lykkedes fortræffeligt. Der var mødt over 100 Mennesker, og den Interesse, hvormed de fulgte den to Timer lange Forhandling (Klokken blev 10, før den offentlige Del af Mødet kunde sluttes) vidner om, at ogsaa Pædagogik kan behandles paa en saadan Maade, at Ikke-Pædagoger kan have Fornøjelse af det.

I et kort og klart Foredrag fremsatte Frk. Kristensen sit Syn paa den grundlæggende Undervisning i Regning, hvorhos hun gav en Fremstilling af den Fremgangsmaade, hun fulgte i sin Undervisning i Realskolens to yngste Klasser. Grundkravet til en saadan Undervisning er Anskuelighed og Klarhed, saa den kan blive fornøjelig for Børnene. Frk. C. Dalsgaard fortsatte Betragtningerne om Regneundervisningen i Mellemlklasserne, og Hr. Nielsen gav en Fremstilling af den afsluttende Regneundervisning med et Overblik over den samlede Undervisning og en Pegen paa det Maal, der naaedes: Almindelig Forberedelseseksamen. Efter Foredragene rettedes der fra Forsamlingen til Talerne nogle Spørgsmaal, der besvaredes uden at fremkalde nogen egentlig Discussion. Blandt de tilstedeværende saas en Del Lærere og Lærerinder fra andre Skoler, hvilket vel maa opfattes som Tegn paa, at disse Møder vinder Opmærksomhed i større Kredse. Der er ogsaa kun al Grund til at ønske og haabe, at Realskolen maa have Held med sine energiske Bestræbelser for at tilvejebringe Samarbejde mellem Skole og Hjem.«

Skolearbejdet.

Almindelig Forberedelseseksamen 1903.

Skriftlig Eksamen afholdtes i Dagene 10.—13. Juni under Opsyn af pens. Lærer Christensen og cand. theol. Madsen. Mundtlig Eksamen afholdtes fra 16. Juni til den 13. Juli. Som beskikkede Censorer mødte i Dansk Skolebestyrer *Vesterdal*, Odense, Engelsk Skolebestyrer *Kühlerich*, Herning, Historie Overlærer *Brøndsted*, Rd. af Dbg., Aarhus, Geografi cand. mag. *P. Andersen*, København, Naturlære Lærer *Bunk*, Nibe, Matematik Skolebestyrer *Andersen*, Hobro. Efter Indbydelse af Skolen censorerede Adjunkt *Rahr*, Randers, i Tysk og Lærer *Thorlund*, Randers, i Naturhistorie.

Der indstilledes til Eksamen ved Skolen 21 Elever, hvoraf 1 trak sig tilbage midt under mundtlig Eksamen. De øvrige bestod alle; een med Udmærkelse. Udfaldet ses af omstaaende Skema.

Desuden bestodes Eksamen af følgende to ved Universitetet indstillede Elever, nemlig *Søren Gran Boesen*, Søn af Lærer B., Tostrup, med 77 Points og *Villads Villadsen*, Søn af afd. Møller V., Vinderup, med 97 Points. Grunden til, at disse Elever maatte indstilles som Privatister var den, at de ikke havde søgt Skolen den anordningsmæssige Tid.

Almindelig Forberedelseseksamen 1903.

Elevernes Navne.	Fader eller Værge.	Stil	Dansk	Engelsk	Tysk	Historie	Geografi	Naturh.	Fysik	Aritm.	Geom.	Regning	Orden	Points
1. P. Aagaard	Bryggeridirekt., Rds.	mg?	mgX	mg	mg?	mg?	mg?	mg	g?	g?	mgX	g?	mg?	92
2. Viggo Ankerstjerne .	Bødkerm., Allingaa bro	gX	mgX	mgX	mg	ug?	ug?	mgX	mgX	mg?	mgX	ug?	mg	106
3. Peder Bugge	Forpagter, Foussingø.	g?	mg?	gX	mg	g	g?	ug?	mg	mg?	mg	g?	mg?	85
4. Christensen-Dalsgaard	Landmand, Svstrup.	mgX	ug?	ug?	ug?	ug?	mgX	ug?	ug?	mg	ug?	ug	mg	113*
5. Sørine Jensen	Lærer, Randers	mg?	mg	mgX	mg?	mgX	mgX	mg	mgX	mg	gX	mgX	mgX	104
6. Valdemar Jensen . . .	Hestehandler, Randers	gX	mgX	mg	gX	gX	mg	mg	ug?	mgX	mg	mgX	ug?	102 ^{1/3}
7. Knud Jessen	afd. Konsulent, Kbhvn.	mg	ug?	mgX	mg?	ug?	ug	ug?	ug	gX	mg?	ug	mgX	109
8. Johannes Juhl	Købmand, Randers . . .	g	mg?	mg?	mg?	mg	ug?	mgX	mg	g?	mg?	mg	mgX	95
9. H. Nissen Jøcker . . .	afd. Lærer, Randers . .	gX	mgX	mg	g	ug?	ug?	ug?	mg?	mg?	mg?	ug	mg	102
10. Carl Jørgensen	Propr., Lerchenborg . .	gX	mgX	mg?	gX	gX	mg	mg	gX	gX	mg?	mgX	mg	96
11. H. Martensen	Fabrikant, Brande	gX	mg	g	gX	g?	mg	gX	mg?	gX	mgX	gX	gX	88
12. Louis Mogensen	Formand, Randers	g?	gX	g	gX	mg?	gX	ug?	g	mg?	mg	mg?	mg	85 ^{2/3}
13. S. Gran Povlsen	Gaardejer, Hvilsager . .	mgX	mgX	mgX	mg	mg	ug?	mg	mg?	g	g	mgX	mg	99 ^{1/3}
14. Rasm. P. Rasmussen	Arbejdsmand, Randers	gX	ug	mg	mg?	ug	ug?	ug?	ug?	g	mg	mgX	mg	103 ^{2/3}
15. Reinholdt Rix	Købmand, Wærum	g	mg?	g	g	g	g?	mg?	g?	gX	mg?	g	mg?	79 ^{2/3}
16. C. Vang Sørensen . . .	Forpagter, Spentrup . . .	gX	ug?	mgX	mg	ug?	ug	mgX	mg?	gX	mgX	mgX	mg	105
17. Marius Sørensen	Togfører, Randers	g	mg	mg?	gX	gX	gX	g?	g?	g?	g	g?	mg?	79 ^{2/3}
18. Ejner Thykjær	Major i Fr. H., Randers	mg?	mg	mgX	mg?	mg	mg?	mgX	mg	g	mgX	mg?	ug?	101 ^{2/3}
19. Bertel Tøttrup	Proprietær, Bjerregrav	gX	mg	mg?	mg	mg	mg	ug	g?	mg?	mg?	mg?	mg?	96
20. M. Jensen Wærum	Arkitekt, Randers	g?	mg?	g	g	mg?	mg	mgX	gX	g	g	mgX	mg	85 ^{2/3}

* Bestaaet med Udmærkelse.

Til at bestaa kræves 65 Points, og til at bestaa med Udmærkelse 112^{1/2}.

Lærerpersonalet.

1. Lærer *Andersen-Braaby*: Gymnastik med alle Klasser.
2. Frk. *C. Christensen-Dalsgaard*: Regning 3. og 4. Fbkl. Matematik og Naturhistorie III og IV Rkl. Iagttagelsesundervisning 2. Klasseforstander i 4. Fbkl.
3. Frk. *D. Christensen-Dalsgaard*: Geografi og Tegning i alle Klasser, Dansk I—III. Iagttagelsesunderv. i 3. Fbkl. Klasseforstander for I.
4. Lærer *Jensen-Haarup*: Dansk 2.—4. Naturhistorie 3.—II. Iagttagelsesundervisning i 2. og 3. Klasseforstander i 3.
5. Cand. mag. *P. F. Jensen*: Tysk og Historie i hele Skolen. Klasseforstander i III.
6. Pastor *Kabell*: Religion i II—IV.
7. Lærer *N. P. Nielsen*: Regning I—IV. Matematik II. Fysik i alle Klasser. Skrivning 3.—III. Klasseforst. i II.
8. Frk. *Kristine Kristensen*: Hovedfagene i 1. og 2. Religion 1.—I. Haandgøring med Pigerne. Klasseforstander i 1. og 2.
9. Frk. *Marie Würgler*: Fransk.
10. Bestyreren: Engelsk I—IV. Dansk IV. Sang i hele Skolen. Klasseforstander for IV.

Timefordelingen.

	1.	2.	3.	4.	I	II	III	IV	Ialt.
Religion.....	$\frac{2}{2}$	$\frac{2}{2}$	2	2	2	2	1	1	11
Dansk.....	8	8	7	6	5	4	4	4	46
Engelsk.....					4	4	4	4	16
Tysk.....				4	3	3	3	4	17
Historie.....		2	2	2	2	2	3	3	16
Geografi.....			1	2	2	2	2	2	11
Regning.....	7	7	7	6	5	2	3	3	40
Matematik.....						5	5	5	15
Naturhistorie.....			2	2	2	2	2	3	13
Fysik.....				1	1	2	2	2	8
Skrivning.....	2	2	2	3	2	1	1		11
Tegning.....			2	2	2	1			7
Sang.....	2	2	2	2	2	2	1		6
Gymnastik.....	4	4	4	4	4	4	4	4	24
Iagttagelsesunderv...		3	2						5
	24	29	33	36	36	36	35	35	246

Fransk og Haandgerning uden for den planlagte Skoletid.

Undervisningen.

Religion.

1. og 2. U. Fortællinger af det gamle og ny Testamente, behandlede ved Fortælling, Samtale og Genfortælling af Børnene gruppevis. 16 Salmer og bibelhistoriske Sange lærte paa Klassen. 3. U. Væsentlig som ovenfor angivet, kun at Børnene nu begynder at fortælle enkeltvis. 8 bibelhistoriske Sange lærte paa Klassen og 6 Salmer lærte i Hjemmet efter omhyggelig Gennemgang paa Skolen. 4. U. Bibelhistorien fortalt for og genfortalt af Børnene fra Skabelsen til Hjemkomsten fra Babylon og fra Jesu Fødsel til Himmelfarten. Der er lagt mere Vægt paa den historiske Sammenhæng. 4 bibelh. Sange lærte paa Klassen og 8 Salmer lærte i Hjemmet. I R. Væsentlig samme Pensum. Hovedvægten for det gamle Testaments

Vedkommende lagt paa at fremstille Herrens Hensigt med at udvælge og opdrage dette ene Folk frem for andre, og for det nye at fremstille Jesu Kærlighed til den lidende Menneskehed. 6 bibelh. Sange lærte paa Klassen, 8 Salmer lærte i Hjemmet. De i foranstaaende Klasser lærte Salmer er tillige sungne, saa at hver Time begynder og slutter med Sang. II R. Den ny Pagts Historie er gennemgaaet. Salmer lærte. III R. Fremstilling af den kristne Kirkes Grundlæggelse og første Historie til Gregor den Store. IV. Kirkens Historie fra Ansgar til op imod Nutiden med Hovedvægten lagt paa danske Forhold.

Dansk.

1. U. Læsning efter Lydmetoden med Brug af Schneekloth's ABC. Lydskrivning. 2. U. De 75 første Sider af Slomans Læsebog I. Nogle lette Vers lærte. Øvelse i at kende Navneord og Udgangord. Jævnlig Afskrivning af Smaastykker, skrevne for paa Skoletavlen. 3. U. De første 100 Sider af Slomans Læsebog II. Ca. 10 Smaadigte. Øvelse i at kende de vigtigste Ordklasser. Stiløvelser efter Mogensen og Halles Retskrivningsøvelser. 4. U. Slomans Læsebog II læst helt ud. Lært en Række Sange og Vers. Øvelse i Tegnsætning og Analyse. 1 Gang ugentlig Stil i Klassen til Dels efter Mogensen og Halle. I R. Oplæsning og Analyse efter Slomans Læsebog III. Samtale om Ordklasserne. Ugentlig en Genfortælling eller Stil efter Mogensen og Halle som Hjemmestil. Diktat paa Klassen een Gang ugentlig. Nogle Vers udenad efter Bogen. II R. Analyse i Sprog- og Sætningslæren efter Bondesen og Vestergaards Læsebog II. Ugentlig Hjemmestil: Genfortælling eller fri Opgave. Digte udenad. III R. Oplæsning efter Fengers Læsestykker og Gennemgang af følgende Digtværker, der opgives til Eksamen. Folkeviser: Dronning Dagmars Død og Elvehøj. Holberg: Jeppe paa Bjærget. Ewald: Sange af Fiskerne. Wessel: Smeden og Bageren, Hundemordet. Baggesen: Af Kalundborgs Krønike. Oehlenschläger: Hakon Jarl. Blicher: Høsekræmmeren. Grundtvig: Ole Vind, Bisp Vilhelm og

Kong Svend. Chr. Winther: Henrik og Else. Hertz: Kedelflikkeren. H. C. Andersen: Svinedrengen og Den grimme Ælling. Paludan-Müller: Den ottende Kunst. Kaalund: Bjørnen som Rytter. Richardt: Et romersk Æsel. IV R. Væsentlig som i III. Til Analyse er anvendt B. T. Dahls Hjælpebog. Følgende Digtværker opgives: Elvehøj, Dronning Dagnars Død, Jeppe paa Bjærgen, Erasmus Montanus. Sangene af »Fiskerne«. Smeden og Bageren, Hundemordet. Af Kalundborgs Krønike. Haakon Jarl. Hosekræmmeren. Ole Vind, Bisp Vilhelm og Kong Svend. Vægterfamilien. Tycho Brahes Ungdom. Elverhøj. Henrik og Else. Kedelflikkeren. Svinedrengen, Den grimme Ælling. Den ottende Kunst. Et Kys. Bjørnen som Rytter. Tømmerpladsen. Et romersk Æsel.

Ældste Klasse har et Par Gange paa Klassen gennemlæst Bæks Læsestykker om danske Digttere.

For at øve Eleverne i mundtlig Fremstilling har en Del af Dansktimerne i ældste Klasse i det forløbne Aar været anvendte til fri Foredrag paa følgende Maade. Eleven vælger sig efter Samraad med Læreren et Emne, han har Lyst til at tale om, og efter 14 Dages Forberedelse holder han et Foredrag med sine Klassekammerater og Læreren, stundom tillige en anden Klasse og flere Lærere som Tilhørere. Efter endt Foredrag har hver især af Tilhørerne Lov til at kritisere, ikke blot selve Foredragets Indhold, Form og Sprog, men den talendes hele Optræden. Deltagelsen i dette har været ganske frivillig, men Eleverne har været overmaade ivrige efter selv at tale og at kritisere hinanden.

Som Eksempel paa saaledes behandlede Emner hidsettes følgende med Angivelse af den Tid, Foredraget varede. Stenalderen 5½ Min. Jærnbanevæsen 25 Min. Slaget ved Termopylæ 15 “. Det danske Landbrug 12 “. St. Helena 35 “. (den paagældende Elev havde selv været paa St. Helena). St. St. Blicher 20 “. Afretning af en Tyrekalv 10 “. En Frilørdag i Randers 14 “. Ildlandet og Ildlænderne 20 “. (Stoffet væsentlig taget fra »Frem«). Bismarck 15 “. Tiden for 100 Aar siden og Tiden nu 12 “. Abraham 25 “.

Engelsk.

Undervisningen ledes efter den imitative Sprogmetode, og Oversættelse undgaas saa længe som muligt. De sidste 1 à 1½ Aar maa der af Hensyn til Eksamen arbejdes med Oversættelse, da der skal opgives et vist Antal Sider læste. I R. De første 50 Sider af Jespersen og Sarauws Begynderbog opgives til Indenadslæsning, Genfortælling og Samtale om det læste. Digte lærte udenad og sungne. II R. Hele samme Bog paa samme Maade. Digte udenad. III R. Brekkes Læsebog for Mellemkl. De første 100 Sider læste og oversatte. Nogen Øvelse i Genfortælling. 10 Digte udenad. IV. Samme Bog Side 67—161. Boysens Digte. Lunds Grammatik. Kursorisk er læst *The Children of the New forest* og *Doyle: A study in scarlet*.

Tysk.

Undervisningen væsentlig som i Engelsk. I de 2—3 første Maaneder af Aaret benyttes ingen Bog, men Sproget indøves ved Taleøvelser. Til Støtte for Udtalen benyttes Lydskrift paa den sorte Tavle. 4. U. Kaper og Simonsens Læsebog for Beg. Stkr. 37—61 af Beschreibung og 77—95 af Erzählungen (dog undtages 78, 84, 85, 92 og 93) til Oplæsning, Genfortælling og Samtaleøvelser. En Del Digte lærte udenad og sungne efter »Liederhefte für preussische Schulen«. I R. Paa samme Maade er repeteret det foregaaende Aars Pensum og gennemgaaet Stk. 95—123 (undt. 103, 104, 108, 111, 112, 115, 116, 118, 119, 120). Flere Digte. Ved Fortælling paa Tysk om Rejser i Tyskland er der givet Børnene lidt Kendskab til dette Lands Natur og Folkeliv. II R. Kapers Læsebog for Mellemkl., Stkr. 1, 3—12, 14 og 17. Hovedtrækkene af Formlæren. Digte. III R. Samme Bog Stkr. 18—24, 26—35. Hele Formlæren efter Kapers Grammatik. IV R. Samme Bog Stkr. 27—38, 41, 45, 46, 50—52 og i Poesi Stkr. 58—73 og de første 20 Sider af Stk. 74. Kursorisk er læst Hauffs Märchen.

Fransk.

III R. (9 Elever) Jungs Elementarbog omtrent 25 Stkr. forfra og Petit Claus et grand Claus. 50 Sider af Hector Malot: »Sans Famille«. Det vigtigste af Formlæren særlig Verberne efter Oluf Nielsens Grammatik.

IV R. (4 Elever) Jungs Elementarbog Side 95—125. Hector Malot: »Sans Famille«, hele Bogen. »Choix de Nouvelles Modernes« III B. henholdsvis Side 46—56, 94—111. Formlæren er gennemgaaet efter Oluf Nielsens franske Grammatik. Kursorisk er læst Mérimée: »Colomba«.

Historie.

2. U. Undervisningen er mundtlig; der fortælles Børnene om nogle af de historiske Personligheder, som kan interessere dem, særlig Sagnhistorien med dens mange æventyrlige Skikkelser er anvendt. 3. U. Ved Fortælling, Oplæsning og Genfortælling er gennemgaaet Danmarks Historie med Ottosens Børnenes Fædrelandshistorie som Grundlag. 4. U. Dels i Klassen dels ved Hjemmelæsning med paafølgende Genfortælling gennemgaaet Ottosens Verdenshistorie for Børn til den franske Revolution. I R. Efter ovennævnte Bøger er hele Verdenshistoriens Hovedbegivenheder repeterede. II R. Af Schmidt og Ottosens større Lærebog i Historie er gennemgaaet Oldtiden og Middelalderen til Korstogenes Ophør, dog saaledes, at de med smaa Bogstaver trykte Stykker kun er gennemgaaede og oplæste paa Skolen, medens Resten tillige er lært hjemme. III R. Paa samme Maade efter samme Bog Tidsrummet fra Korstogene til den franske Revolution. IV R. Samme Bog I og II.

Geografi.

2. U. Hjemstavns lære. 3. U. Danmark med Blande. Norge og Sverrig uden Bog. 4. U. Evropa undtagen Tyskland, Østrig-Ungarn og Balkanhalvøen uden Bog. I R. Evropa efter Dahlbergs Geografi Nr. 3. Sammes Atlas. II R. Efter samme Bog og Atlas de frem-

mede Verdensdele. Gennemgaaet noget af den fysiske Geografi. III R. Dahlbergs Geografi 1; Evropa og den almindelige Geografi. IV R. Samme Bog: Hele Geografien. Danmark noget udførligere efter en særskilt Bog.

Naturhistorie.

2. U. Jagttagelsesundervisning over enkelte Pattedyr og Fugle. 3. U. Som i 2. De vigtigste Pattedyr og Fugle uden Bog. Planternes Spiring og Frøspredning m. m. 4. U. Fisk, Insekter, Tusindben, Edderkopper uden Bog. Grundtræk af Plantelivet til Dels gennem Ekskursioner i fri Natur. I R. Koldblodige Hvirveldyr. Leddyr. Uden Bog. Fremstilling af Planternes Vækst og Liv som i 4. II R. Mennesket, Pattedyrene og Fuglene efter Boas: Dyrerigets Naturhistorie. Alm. Botanik (indtil Planternes indre Bygning) og ca. 10 Plantefamilier efter Warming: Plantelivet. Plantebestemmelser efter Raunkjærs Ekskursionsflora. III R. Efter Boas: Krybdyr, Padder, Fiske og hvirvelløse Dyr. Efter Warming: Den almindelige Botanik og 20 Plantefamilier. IV R. Det anordningsmæssige Pensum efter Boas og Warmings Bøger.

Naturlære.

De fysiske Love er paaviste ved Forsøg i saa vid Udstrækning som muligt. Lærebog (Ellingers Fysik) har kun været benyttet i de 3 øverste Klasser. 4. U. Paavisning af og Samtale om Fænomener fra Læren om Varme, Magnetisme og Elektricitet. I R. Do. fra den mekaniske Fysik. II R. Varme, Magnetisme og Elektricitet (undtagen Induktion). III R. Den mekaniske Fysik undtagen visse Afsnit af Bevægelseslæren. IV R. Det Pensum, som fordres opgivet til Eksamen.

Matematik.

II R. Efter Foldbergs Aritmetik Operationer med hele Tal og Brøker (74 Sider). Sammes Plangeometri: Om Vinkler, Trekanter, Firkanter og Cirkler (Ca. 50 Sider). III R. Jul. Petersens Aritmetik I Decimalbrøk og Potens-

sætningerne og II forfra til Annuiteter med Forbigaaelse af enkelte Ting. De 30 første Sider af Foldbergs Plangeometri II. IV R. Det anordningsmæssige Pensum efter Petersens Bøger.

Regning.

1. U. Overvejende mundtlig Regning med mindre Tal i de 4 Regningsarter. 2. U. Det samme med større Tal dog mere Tavleregning. Omskrivning af benævnte Størrelser og den første Time i Brøk. Den lille Gauge- og Delingstabel lært. 3. U. Opgaverne i Holms Regnehefte I og desuden en Del andre Tavle- og Hovedregningsopgaver. Tabellen repeteret. 4. U. Regning med Brøk efter Holms Regnehefte II og mange Opgaver fra andre Samlinger. I R. Almindelig Brøk og Decimalbrøk efter Meiers Regnebog II. II R. Gemmensuitsregning, Delingsregning og Procentregning til Dels efter Chr. Hansens Regnebog III. III R. Handelsregning, Beregning af Flader og Legemer og andre Opgaver af forskellig Art væsentligst efter Chr. Hansens III Del og Lomholts Eksamensopgaver. IV R. S sammensat Renteregning, i øvrigt Opgaver af forskelligt Indhold.

Samtlige Realklasser har som Regel havt Hjemme-regning een Gang ugentlig.

Skrivning.

Overintendant Jørgensens System er fulgt. I de ældste Klasser lægges særlig Vægt paa at udvikle Elevens Haandskrift.

Tegning.

Tegneinspektør Andersens System.

Haandgerning.

Omtrent 20 af Skolens Piger har deltaget, og da de er fra forskellige Klasser, men undervises sammen (3 Timer ugentlig) har de været delt i Hold efter Alder. 1. Hold (7—8 Aar): Almindelig Strikning samt Sømmesting, Stikke sting, Risting, Knaphulssting og Korssting. 2. Hold

(9—10 Aar): Ret- og Vrangstriking i Striber; en let Hulsøm, Korssting i Border med to Farver. De hurtigste tillige Sømning af et Lømmetørklæde med kulørt Bord (sværere end helt hvidt). 3. Hold (11—15 Aar). Strikning af Strømper samt Ret- og Vrangstriking i Ruder. Vanskeligere Hulsømme, forskellige Border dels Korssting, dels Risting, Grenest., Konturst. og Sammenføjningssting. Et Slynghavn i Fladsyning samt enkelte gotiske Bogstaver i Knaphulssting, Grenest. og Fjersyning. Den ældste Elev tillige et Arbejde i Kunstbroderi. Ved Juletid har Eleverne haft Lov til at sy enkelte Julegaver paa Skolen.

Haandgerning er et frivilligt Fag. Dog maa de Børn, som en Gang melder sig til Deltagelse, følge Undervisningen Aaret ud. Det er Hensigten med denne Undervisning først og fremmest at vænne Børnene til at behandle et Arbejde med Orden og lære dem de forskellige Sting rigtigt. Skolen bestemmer derfor, hvad der skal sys det første Aar, Barnet deltager, medens der senere kan tages Hensyn til eventuelle Ønsker fra Hjemmene.

Sang og Gymnastik

efter Reglementet. Det ny danske System i Gymnastik følges. Naar Vejret tillader det, henlægges Øvelserne til Idrætspladsen, hvor der øves forskellige Slags Boldspil og Idræt. Skolen deltog med et Hold paa 22 Elever i det 4de danske Gymnastik- og Idrætsstævne af Skoledisciple, som afholdtes i Randers i Dagene 13. og 14. Maj d. A.

Forskellige Meddelelser.

Latin og Fransk.

Skolen giver de Elever, som maatte ønske det og kan magte det, Lejlighed til at læse Fransk og Latin. Elever, der vil uddannes til Dyrlæger, Farmaceuter og Tandlæger, maa bestaa almindelig Forberedelseseksamen

med 3 Sprog og desuden underkaste sig en særskilt Prøve i Latin med »godt«. De, som vil tage Adgangseksamen til den polytekniske Lærestanstalt, eller som vil ind paa Landbohøjskolen som Skovbrugs- og Landinspektøreløvere, maa have bestaaet med 3 Sprog. I Skrivelse af $\frac{6}{1}$ 04 har Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter derom indgiven Andragende givet Skolen Tilladelse til selv at afholde Tillægsprøve i Fransk for de Dimittender, som samtidig aflægger den fuldstændige Prøve ved Skolen.

Skolepengene

betales af Eleverne forud den 1ste i hver Maaned, og Forældrene anmodes om at paase, at Kvitteringen bringes med til Hjemmet. Betalingen er:

I Underkl.	4 Kr. mndlg.	I Realkl.	8 Kr. mndlg.
II	— 5 - —	II	— 9 - —
III	— 6 - —	III	— 10 - —
VI	— 7 - —	IV	— 10 - —

For Elever, der fra en anden Skole indmeldes i Realklasserne, er Betalingen højere.

Af Søkende, der samtidig søger Skolen, betaler den ældste fuldt ud, den anden 1 Kr. og den tredje 2 Kr. under fuld Betaling maanedlig. Den fjerde og derover gaar frit.

I Brændepenge betales aarlig 4 Kr. for eet Barn, 7 Kr. for to, 9 for tre og 10 Kr. for flere Børn. I Indskrivningspenge betales 4 Kr. for hvert Barn.

Fripladser.

De Fripladser i Skolen, som besættes af Randers Byraad, nydes for Tiden af: *Ch. Christiansen* og *Steen Rasmussen* i IV Realklasse og *Aage Mygind* i III Realklasse samt *Johs Holst* og *A. Steffensen* i II Realklasse, hver med en halv Friplads.

Den Del af Statstilskudet, som skal tildeles uformuende Elever, er fordelt mellem *J. Hvid*, *Kjerulf Jensen*, *Rasmussen (Kroer)*, *Joh. Petersen*, *M. Sørensen*, *A. Bavngaard Thomsen* og *L. Mogensen* i IV Realklasse. *Chr. Jensen*, *Meta Schlägelberger* og *S. Wåben* i III Realkl.

Ind- og Udmeldelser.

Indmeldelse af Elever modtages til enhver Tid, dog helst ved **Skoleaarets Begyndelse**. I første Klasse optages Børn fra 7 Aar, ikke gerne derunder. Ved Indmeldelsen medbringes **Daabs- og Vaccinationsattest**. Udmeldelse af Skolen kan kun ske med fuld Maanedes Varsel saaledes, at der altid erlægges Skolepenge baade for den Maaned, i hvilken Udmeldelsen sker, og **for den næste**. Midlertidige Udmeldelser modtages ikke.

Eleverne.

Elevantallet er i Aar 192 mod 190 i Fjor. I nedenstaaende Fortegnelse er Eleverne opførte klassevis i Bogstavorden. Faderens Navn nævnes kun, naar det er et andet end Barnets, og Hjemstedet er ikke nævnt, uden naar Forældrene er bosatte uden for Randers.

IV Realklasse.

1. Skov Andersen, $^{14}/_9$ 84, Gaardejer, Give. 2. Ch. Christiansen, $^{11}/_5$ 88, afd. Strandkontrolør. 3. Olga Hansen, $^{12}/_5$ 87, Overportør. 4. J. Hvid, $^{2}/_{10}$ 88, Bolsmand, Drastrup. 5. H. C. Jensen, $^9/_7$ 87, Ris Mølle. 6. Th. Jensen, $^{17}/_2$ 88, Snekermester. 7. V. Kjerulf Jensen, $^8/_7$ 89, afd. Lærer, Pederstrup. 8. P. Jensen, $^{21}/_8$ 87, Stationsforstander. 9. P. Jessen, $^7/_3$ 86, afd. Statskonsulent, København. 10. G. Juhl, $^{14}/_3$ 89, Købmand. 11. A. Knudsen, $^{26}/_6$ 87, Stationsforstander, Jeberg. 12. K. Kjeldsen, $^6/_4$ 86, Gaardejer, Uggelhuse. 13. Johs. Kristensen, $^{10}/_8$ 87, Lærer, Tvede. 14. L. Mogensen, $^{17}/_6$ 88, Købmand. 15. C. Nielsen, $^8/_11$ 77, afd. Gaardejer, Langtved. 16. J. Pedersen, $^{24}/_{11}$ 88, afd. Lærer, Ø. Velling. 17. Steen Rasmussen, $^{1}/_{12}$ 88, Maskinstrikker. 18. S. Rasmussen (Kroer), $^{1}/_3$ 89, Baneformand, Stevnstrup. 19. V. Rasmussen, $^{17}/_{11}$ 87, Snekker. 20. G. Simonsen, $^{12}/_{10}$ 87, Tøjhusforvalter. 21. R. Sørensen, $^{17}/_4$ 86, Gaardejer, Viring. 22. A. Bavngaard Thomsen, $^3/_1$ 88, afd. Præst, Kousted. 23. M. Sørensen Velling, $^4/_1$ 85, Gaardejer, Romalt.

Alle Klassens Elever er indstillede til Alm. Forberedelseseksamen i Aar.

III Realklasse.

24. A. E. Andersen, $^{19}/_{12}$ 89, Gaardejer, Tørring. 25. A. Andersen, $^{26}/_4$ 88, Proprietær, Engelsholm. 26. S. Borup, $^{19}/_5$ 87, Smed, Lem. 27. P. J. Brix, $^{27}/_6$ 84, Arbejdsmand. 28. Boline Chri-

stensen, $\frac{12}{3}$ 88, Snekker, Bjerregrav 29. A. Fogh, $\frac{1}{5}$ 87, Gaardejer, Stouby. 30. H. P. Hansen, $\frac{15}{11}$ 89, Købmand. 31. P. Henriksen, $\frac{27}{11}$ 88, Vægtfabrikant. 32. L. Høeg, $\frac{20}{5}$ 89, Dyrslæge, Vol dum. 33. Chr. Jensen, $\frac{23}{5}$ 89, Portør, Allingaabro. 34. O. Højen Jensen, $\frac{1}{7}$ 89, Murer, Bjerregrav. 35. K. Jensen, $\frac{20}{8}$ 89, Stationsforstander. 36. J. Jensen, $\frac{31}{8}$ 88, Murer. 37. P. Jensen, $\frac{21}{5}$ 88, Gaardejer, Tørring. 38. K. Lehmeier, $\frac{15}{8}$ 89, Inspektør. 39. A. Mygind, $\frac{4}{11}$ 88, afd. Korlegn. 40. Kundline Petersen, $\frac{12}{1}$ 89, Gaardejer, Bjerregrav. 41. A. Petersen, $\frac{28}{5}$ 88, Lærer, Dronningborg. 42. M. Rasmussen, $\frac{11}{6}$ 90, Rorsbetjent. 43. Mine Rasmussen, $\frac{9}{2}$ 89, Gaardejer, Vorup. 44. Meta Schlägelberger, $\frac{6}{6}$ 90, Bademester. 45. N. Steensgaard, $\frac{8}{6}$ 87, Lærer, Nørbek.

II. Realklasse.

46. H. Ankerstjerne, $\frac{21}{8}$ 90, Bødkermester, Allingaabro, 47. J. Brøste, $\frac{6}{9}$ 90, Kreaturh. Erichsen. 48. Kirstine Bugge, $\frac{14}{3}$ 92, Forpagter, Foussingø. 49. L. Christensen, $\frac{19}{12}$ 90, Karetmager. 50. V. Christensen, $\frac{17}{1}$ 91, Lærer, Romalt. 51. G. Galberg, $\frac{7}{8}$ 91, Tørmester. 52. A. Haarup, $\frac{19}{8}$ 90, Lærer. 53. H. Henriksen, $\frac{9}{2}$ 91, Vægtfabrikant. 54. J. Holst, $\frac{27}{1}$ 90, fhv. Proprietær. 55. Petrine Horn, $\frac{10}{5}$ 89, Gaardejer, Mejlbjby. 56. P. Hyltoft, $\frac{23}{6}$ 90, Direktør. 57. H. Jacobsen, $\frac{21}{5}$ 88, Sognefoged, Overfoussing. 58. Ch. Jensen, $\frac{14}{1}$ 91, Snekermester. 59. Chr. Juhl, $\frac{29}{11}$ 90, Købmand. 60. V. Lund, $\frac{19}{7}$ 90, Handelsagent. 61. E. Mogensen, $\frac{23}{2}$ 88, Gaardejer, Skjørring. 62. Kær Nielsen, $\frac{20}{6}$ 88, Gaardejer, Assentoft. 63. Chr. Nielsen, $\frac{28}{8}$ 90, Træhandler. 64. N. Chr. Nielsen, $\frac{2}{2}$ 89, Gaardejer, Faarup. 65. R. Olsen, $\frac{6}{7}$ 91, Skraeddermester. 66. Jenny Petersen, $\frac{31}{12}$ 89, Overportør. 67. P. Petersen, $\frac{10}{1}$ 91, Proprietær, Ladegaarde. 68. A. Sillerslev, $\frac{9}{11}$ 89, Avlsbruger. 69. O. Simonsen, $\frac{12}{6}$ 90, Tøjhusforvalter. 70. L. Sonne, $\frac{14}{10}$ 90, Fabrikant. 71. W. Steensen, $\frac{5}{4}$ 91, Vadskeriejer. 72. A. Steffensen, $\frac{15}{6}$ 90, Tømrer. 73. C. Sørensen, $\frac{10}{8}$ 90, Bødker. 74. E. Sørensen, $\frac{9}{1}$ 91, Lokomotivformand. 75. P. Tøttrup, $\frac{1}{3}$ 90, Proprietær, Bjerregrav. 76. Gerda Velling, $\frac{7}{8}$ 89, Tørmester. 77. J. Vestergaard, $\frac{22}{8}$ 90, Arbejdsmand.

I Realklasse.

78. E. Akselhoe, $\frac{14}{10}$ 91, Lærer. 79. Th. Christensen, $\frac{10}{10}$ 91, Gaardejer, Taanum. 80. Fr. Engstrup, $\frac{30}{12}$ 90, Gaardejer, Mejlbjby. 81. P. Gargaard, $\frac{26}{6}$ 92, Hestehandler. 82. S. Haarup, $\frac{28}{8}$ 91, Lærer. 83. C. Hyltoft, $\frac{10}{12}$ 91, Direktør. 84. S. Jensen, $\frac{20}{4}$ 91, Maskinfabrikant. 85. Marie Johansen, $\frac{4}{10}$ 91, Smed. 86. J. Chr. Jensen, $\frac{14}{8}$ 92, Gaardejer, Vorup. 87. C. Kærgaard, $\frac{14}{12}$ 90, Gaardejer, Helsted. 88. A. Konggaard, $\frac{16}{2}$ 92, Kreaturhandler. 89. E. Kragh, $\frac{3}{6}$ 91, Manufakturhandler. 90. K. Lassen, $\frac{4}{7}$ 90, Rorsbetjent. 91. A. Lerche, $\frac{10}{10}$ 91, afd. Kaffehandler. 92. Alex. Lerche, $\frac{17}{6}$ 90, afd. Kaffehandler. 93. H. Mortensen, $\frac{6}{4}$ 92, Materialforvalter. 94. Christa Møller, $\frac{9}{6}$ 92, Kleinsmed. 95. G. Nathan, $\frac{22}{10}$ 90,

Slagtermester. 96. Clara Nielsen, $^{10}/_2$ 91, Gørtler. 97. K. Nielsen, $^{1}/_6$ 90, Gartner. 98. P. Nielsen, $^{20}/_3$ 91, Maskinfabrikant, Allingaa-
bro. 99. P. E. Nielsen, $^{15}/_{10}$ 91, Gaardejer, Hornbæk. 100. W. Nielsen, $^{2}/_{10}$ 92, Handelsagent. 101. L. Petersen, $^{2}/_{11}$ 91, Proprietær, Egegaarden. 102. P. Raun, $^{21}/_4$ 91, afd. Gaardejer, Løjstrup Ny-
gaard. 103. Chr. Rasmussen, $^{12}/_{12}$ 91, Gaardejer, Vorup. 104. A. Schrøder, $^{15}/_2$ 91, Blikkenslagermester. 105. P. Schmeekloth, $^{27}/_8$ 90, Handelsrejsende. 106. Johanne Sørensen, $^{24}/_5$ 90, Togfører. 107. Chr. Sørensen, $^{2}/_5$ 92, Gartner. 108. M. Sørensen, $^{21}/_1$ 91, Handels-
mand. 109. P. Thoustrup, $^{1}/_{10}$ 90, Baneformand, Pindstrup. 110. J. Trunderup, $^{1}/_{10}$ 93, Malermester. 111. E. Tvenstrup, $^{18}/_3$ 91, Bog-
handler. 112. A. Velling, $^{30}/_8$ 91, Gaardejer, Hornbæk. 113. A. Westergaard, $^{28}/_8$ 90, Handelsrejsende. 114. V. Vibe, $^{13}/_1$ 92, Køb-
mand, Faarup.

4. Underklasse.

115. H. Andreassen, $^{15}/_9$ 91, Stationsforstander, Auning. 116. A. Bach, $^{24}/_2$ 94, Fabrikant. 117. J. Bast, $^{25}/_9$ 94, Præst. 118. S. Christiansen, $^{26}/_{11}$ 92, afd. Pladsforvalter. 119. Th. Dyppel, $^{20}/_9$ 93, Stabssergeant. 120. A. Grønlund, $^{2}/_3$ 92, Købmand. 121. Karen M. Henriksen, $^{7}/_1$ 93, Vægtfabrikant. 122. Chr. Holm, $^{27}/_7$ 93, Bunt-
mager. 123. P. Skøt Jensen, $^{17}/_{12}$ 93, Cementstøber. 124. Chr. Kragh, $^{27}/_5$ 92, Gaardejer, Kaatrup. 125. E. Kabell, $^{5}/_{12}$ 93, Præst. 126. A. Langkilde, $^{13}/_6$ 93, Elektriker. 127. C. Lund, $^{17}/_{10}$ 93, Handels-
agent. 128. Th. Mau, $^{3}/_2$ 91, Afholdsvært. 129. M. Nathan, $^{30}/_{12}$ 91, Slagtermester. 130. N. C. Nielsen, $^{25}/_{11}$ 92, Gørtler. 131. C. M. Nielsen, $^{12}/_6$ 93, Kreaturhandler. 132. A. Nørgaard, $^{1}/_{10}$ 93, Bogholder. 133. H. Nielsen, $^{5}/_{12}$ 92, afd. Pladsforvalter. 134. J. Skjærbæk Nielsen, $^{15}/_7$ 93, Træskomand. 135. A. Skjærbæk Nielsen, $^{19}/_8$ 91, Træskomand. 136. Greve Rasmussen, $^{9}/_9$ 92, Ejendoms-
mægler. 137. Fr. Schlägelberger, $^{12}/_6$ 93, Bademester. 138. J. Schmidt, $^{9}/_{10}$ 94, afd. Toldassistent. 139. Fr. Sonne, $^{27}/_5$ 93, Fabri-
kant. 140. V. Tvenstrup, $^{20}/_3$ 93, Boghandler. 141. E. Jensen, Wærum, $^{17}/_5$ 92, Arkitekt.

3. Underklasse.

142. Andrea Bach, $^{16}/_3$ 94, Bagermester. 143. H. Busck, $^{11}/_{11}$ 94, Smedemester. 144. A. Christiansen, $^{13}/_2$ 94, Købmand. 145. H. Fr. Christensen, $^{16}/_3$ 93, Fabrikant. 146. G. Germaisen, $^{16}/_3$ 94, Konduktør. 147. L. Haarup, $^{31}/_8$ 93, Lærer. 148. Thora Hansen, $^{10}/_1$ 95, Overportør. 149. J. Jensen, $^{10}/_1$ 94, Kreaturhandler. 150. A. Jensen, $^{24}/_1$ 93, Maskinfabrikant. 151. Karen K. Jensen, $^{18}/_5$ 94, Maskinfabrikant. 152. Ingeborg Johansen, $^{22}/_4$ 94, Smed. 153. Frida Konggaard, $^{13}/_7$ 94, Kreaturhandler. 154. H. Møller, $^{19}/_8$ 94, Frk. Møller. 155. J. Nathan, $^{24}/_2$ 94, Slagtermester. 156. K. Niel-
sen, $^{1}/_1$ 95, Gørtler. 157. Fr. O. Nielsen, $^{18}/_4$ 96, Blikkenslager-
mester. 158. H. Noe, $^{16}/_3$ 92, Direktør. 159. Ebba Nørgaard, $^{24}/_{12}$ 94, Bogholder. 160. A. Olsen, $^{24}/_3$ 95, cand. jur. Herredsfuldægtig.

161. Jenny Rasmussen, $17/2$ 95, Restauratør. 162. Valborg Rasmussen, $7/7$ 94, Rørsbetjent. 163. A. Schrøder, $10/8$ 94, Blikkenslagermester. 164. Cl. Steensen, $8/7$ 94, Vadskeriejer. 165. H. Sørensen, $20/10$ 93, Lokomotivformand. 166. Chr. Telling, $20/1$ 95, Musikdirektør.

2. Underklasse.

167. Gudrun Akselboe, $18/11$ 95, Lærer. 168. A. Gjerlev, $15/6$ 95, Overportør. 169. Chr. Hansen, $22/2$ 94, Slagtermester. 170. Meta M. Henriksen, $20/10$ 95, Vægtfabrikant. 171. A. Hyltoft, $25/7$ 95, Direktør. 172. R. Jensen, $21/11$ 95, Kreaturhandler. 173. I. Bach Møller, $15/8$ 95, Staldforpagter. 174. G. Nielsen, $17/4$ 95, Mekanikus. 175. R. Damsgaard Nielsen, $18/7$ 95, Avlsbruger. 176. E. Noe, $14/9$ 93, Direktør. 177. P. Nørgaard, $20/12$ 95, Bogholder. 178. Gerda Olsen, $16/12$ 94, Skrældermester. 179. Chr. Petersen-Rask, $23/10$ 95, Fabrikant. 180. A. Roust, $2/2$ 95, Købmand. 181. Chr. Velling, $23/4$ 94, Tømrermester.

1. Underklasse.

182. C. Christensen, $28/10$ 96, Murmester. 183. C. J. Dahl, $22/6$ 97, Sagfører, cand. jur. 184. Alma Johansen, $5/6$ 96, Murmester. 185. Gudrun Nørgaard, $20/11$ 96, Bogholder. 186. S. Noe, $28/8$ 95, Direktør. 187. C. Nielsen, $12/9$ 96, Mekanikus. 188. N. J. Nielsen, $31/7$ 97, Blikkenslagermester. 189. J. Sillerslev, $2/6$ 96, Avlsbruger. 190. M. Sonne, $10/11$ 96, Fabrikant. 191. Maja Thomsen, $6/10$ 96, Arbejdsmand. 192. Chr. Trunderup, $1/3$ 96, Malermester.

Almindelig Forberedelseseksamen 1904.

Skriftlig Eksamen fra 10.—14. Juni. Mundtlig Eksamen, der er offentlig, følgende Dage.

Fredag	d. 17. Juni	Kl. 9 $\frac{1}{2}$.	Geografi.	Censor: Professor Sørensen.
Mandag	d. 20.	» - 8.	Fysik.	Lærer Bak.
Torsdag	d. 23.	» - 8.	Tysk.	} Skolebestyrer Børresen.
Fredag	d. 24.	» - 8.	—	
—	»	» - 3.	Fransk.	
Mandag	d. 27.	» - 8 og	Kl. 3. Naturhistorie.	Adjunkt Møller.
Fredag	d. 1. Juli	Kl. 8.	Dansk.	Overlærer Thyssen.
Tirsdag	d. 5.	» - 8.	Historie.	Overlærer Kauffmann.
Torsdag	d. 7.	» - 8.	Engelsk.	Lærer Nordbek.
Mandag	d. 11.	» - 8.	} Matematik, Cand. mag. N. C. Carlsen.	
Tirsdag	d. 12.	» - 8.		

Aarsprøven.

Tirsdag den 5. Juli.

Tid.	Klasse.	Fag.	Lærer.	Værelse.	Censor.
Kl. 8.	III R.	Fysik.	Hr. Nielsen.	C.	Hr. Overlærer Jacobsen.
	II	Geografi.	Frk. D. Dalsgaard.	A.	— Pastor Christensen.
	I	Engelsk.	Bestyreren.	E.	— Cand. Larsen.
— 1.	4. U.	Naturh.	Hr. Haarup.	I.	Lærerinde Frk. Würgler.
	3.	— Geografi.	Frk. D. Dalsgaard.	H.	Hr. Lærer M. Christensen.
	2.	— Regning.	Frk. Christensen.	G.	— — A. Nielsen.
— 1.	III R.	Matematik.	Frk. C. Dalsgaard.	C.	— — L. B. Laurson.
	II	Engelsk.	Bestyreren.	A.	Lærerinde Fru Philipson.
	I	Regning.	Hr. Nielsen.	E.	Lærerinde Fru A. Sørensen.
	1. og 2. U.	lagttagelsesunderv.	Frk. Christensen.	H.	Hr. Lærer Knudsen.

Onsdag den 6. Juli.

Tid.	Klasse.	Fag.	Lærer.	Værelse.	Censor.
Kl. 8.	III R.	Dansk.	Bestyreren.	C.	Hr. Pastor Kabell.
	II	Fysik.	Hr. Nielsen.	A.	— Inspektør Lehmeier.
	I	Naturh.	— Haarup.	E.	— Lærer Akselboe.
— 1.	4. U.	Regning.	Frk. C. Dalsgaard.	I.	— — A. Christensen.
	3.	— Historie.	Hr. Cand. mag. Jensen.	H.	— Pastor Christensen.
	1.	— Regning.	Frk. Christensen.	G.	Lærerinde Frk. L. Christensen.
— 4.	III R.	Geografi.	— D. Dalsgaard.	C.	Hr. Partikulier Ejlstrup.
	II	Naturh.	Hr. Haarup.	A.	— Lærer Bach.
	I	Tysk.	Hr. Cand. mag. Jensen.	E.	— — Mosbech.

Torsdag den 7. Juli.

Tid.	Klasse.	Fag.	Lærer.	Værelse.	Censor.
Kl. 8.	III R.	Naturh.	Frk. C. Dalsgaard.	C.	Hr. Lærer Knudsen.
	II	Dansk.	— D. Dalsgaard.	A.	— Inspektør Lehmeier.
	I	Historie.	Hr. Cand. mag. Jensen.	E.	Lærerinde Fru Jacobsen.
— 1.	4. U.	Fysik.	— Nielsen.	I.	Skolebestyrer Lysgaard.
	3.	— Regning.	Frk. C. Dalsgaard.	H.	Hr. Lærer Thorlund.
	2.	— Dansk.	Hr. Haarup.	G.	— Pastor Kabell.
— 4.	III R.	Tysk.	Hr. Cand. mag. Jensen.	C.	— Partikulier Ejlstrup.
	II	Regning.	— Nielsen.	A.	— Lærer A. Christensen.
	I	Dansk.	Frk. D. Dalsgaard.	E.	— Kordegn Kjøseth.
	4. U.	Dansk.	Hr. Haarup.	I.	Fru Kammer Jensen.

Fredag den 8. Juli.

d. Klasse.	Fag.	Lærer.	Værelse.	Censor.
8. II R.	Matematik.	Hr. Nielsen.	A.	Hr. Overlærer Jacobsen.
I	Geografi.	Frk. D. Dalsgaard.	E.	Lærerinde Frk. G. Pedersen
10. 4. U.	Tysk.	Hr. Cand. mag. Jensen.	I.	Hr. Lærer A. Nielsen.
1. 4. —	Geografi.	Frk. D. Dalsgaard.	I.	— Pastor Kabell.
3. —	Dansk.	Hr. Haarup.	H.	— Chr. Jensen.
1. —	Dansk.	Frk. Christensen.	G.	Fru Pastorinde Bast.
4. III R.	Engelsk.	Bestyreren.	C.	Lærerinde Frk. Würgler.
II	Historie.	Hr. Cand. mag. Jensen.	A.	Hr. Partikulier Ejstrup.
I	Fysik.	— Nielsen.	E.	— Lærer P. M. Pedersen.

Lørdag den 9. Juli.

d. Klasse.	Fag.	Lærer.	Værelse.	Censor.
8. III R.	Historie.	Hr. Cand. mag. Jensen.	C.	Hr. Pastor Falmer Nielsen.
3. U.	Naturh.	— Haarup.	H.	Fru Pastorinde Kabell.
1. 4. —	Historie.	Hr. Cand. mag. Jensen.	I.	— — Bast.
4. II R.	Tysk.	—»—	A.	Hr. Cand. theol. Konradsen.

Pigernes Haandarbejde er fremlagt Fredag og Lørdag.

Bogfortegnelse for Skoleaaret 1904—05.

1. Kl. Schneekloth ABC. 2. Kl. Landshyskolens Læsebog. Holm og Kristiansens Regnehefte I.

3. Kl. Slomans Læsebog I. Holm og Kr.s Regnehefte I. Ottosen Børnenes Fædrelandshistorie. Lange: Geografi før Mellem-skolen. Mogensen og Halle's Retskrivningsøvelser I (sidste Udgave).

4. Kl. Slomans Læsebog II. Svendsens Regnebog I. Ottosen's Børnenes Fædrelandshistorie. E. Møllers Verdenshistorie for Mell-skolen. Atlas. Kaper og Simonsen: Tysk Læsebog for Begyn-dere. Mogensen og Halle's Retskrivningsøvelser I (sidste Udgave).

5. Kl. Slomans Læsebog III. E. Møllers Historie. Meiers Regnebog II. Bibelhistorie efter nærmere Aftale. Dahlbergs Geo-grafi og Atlas. Kaper og S.s Tysk Læsebog for Beg. A. Weis Nat-urliære for Mell-skolen. Jespersen og Sarauw: Eng. Begynderbog II. Mogensen og Halle's Retskrivningsøvelser II (sidste Udg.).

6. Kl. Bondesen og Vestergaard: Læsebog III. Meiers Regnebog II. E. Møllers Historie. Dahlbergs Geografi og Atlas. Boas: Zoologi, 2. Udg. Warming: Plantelivet. Tryde: Skoleflora. Kapers Tyske Læseb. for Mell.klasserne. Do. Grammatik. Jespersen og Sarauw: Begynderbog II. Jespersen: Kortfattet Eng. Grammatik. Ellinger: Fysik. Foldbergs Aritmetik og Plangeometri I. Wolfs Opgavesamling.

7. og 8. Kl. Fengers Læsestykker. Schneekloths Sproglære. Dansk Retskrivningsordbog. Schmidt og Ottosens Verdenshistorie I og II. Kapers Læsebog for Mellemkl. og Grammatik. Foldbergs Aritmetik og Algebra og Plangeometri I og II. Wolfs Opgavesamling. Lomholts Opgaver, sidste Udg. Gamborgs 4-cifrede Logaritmetabel. Ellingers Fysik. Boas: Zoologi. Warming: Plantelivet. Trydes Skoleflora. Dahlbergs Geografi I og Atlas. Brekke: Eng. Læsebog for Mellemkl. med Glossar. Boysens Digte. Hansen og Magnussen: Eng. Versioner. Engelske og tyske Ordbøger og Bøger til kursorisk Læsning efter nærmere Aftale.

9 Kl. De samme Bøger som i 7. og 8. samt Bæk: Læsestykker om danske Digtere. Dahl: Hjelpebog og enkelte skønlitterære Værker efter nærmere Aftale.

I alle Klasser: Salmebog og Den danske Skoles Sangbog i I Bind. Alle Bøger maa være solidt indbundne ved Skoleaarets Begyndelse. Bjerens Navn maa ikke skrives i dem, før de er foreviste paa Skolen.

Tirsdag den 12. Juli, Efterm. Kl. 3, meddeles Udfaldet af Eksamen, hvorefter Ferien begynder.

Enhver, som har Interesse for Skolen, indbydes til at være til Stede ved Eksaminerne og Bekendtgørelsen af deres Udfald.

Mandag den 22. August, Kl. 9, begynder Undervisningen i det ny Skoleaar.

Skolebestyreren vil i Reglen være at træffe paa Skolen hver Dag fra Kl. 2—3 $\frac{1}{2}$.

Randers Realskole, i Juni 1904.

C. Christensen-Dalsgaard.